

Jaarbericht Eerste Kamer

Parlementair jaar
2019-2020

**Eerste
Kamer** der Staten-Generaal

Geachte lezer,

Het doet ons genoegen u hierbij het Jaarbericht van de Eerste Kamer der Staten-Generaal over het parlementaire jaar 2019-2020 aan te bieden. Het Jaarbericht geeft inzicht in de wijze waarop de Eerste Kamer is omgegaan met haar bevoegdheden. Aan de hand van voorbeelden wordt geïllustreerd hoe de Kamer in nationaal en internationaal verband werkt. Foto's en infographics brengen het Kamerwerk verder uitgebreid in beeld.

U kunt het Jaarbericht bekijken en downloaden op www.eerstekamer.nl/jaarbericht.

Wij hopen dat dit Jaarbericht een goed beeld geeft van de werkzaamheden van de Eerste Kamer en de wijze waarop de Kamer haar wetgevende en controlerende taak heeft vervuld.

prof. dr. J.A. (Jan Anthonie) Bruijn
Voorzitter

Mr. dr. R. (Remco) Nehmelman
Griffier

U kunt zich hier uitschrijven

Jaarbericht Eerste Kamer

Parlementair jaar
2019-2020

Eerste
Kamer der Staten-Generaal

Infographics	3	III. Communicatie en voorlichting	53
Inleidende beschouwingen	4	1. Onderwijs	54
I. De Eerste Kamer in Nederland en in Koninkrijksverband	9	2. Eerste Kamer online	57
1. De Eerste Kamer als medewetgever	10	3. Publieksevenementen	58
1.1. Eerste Kamer in coronatijd	10	IV. Bijlagen	59
1.2. Toetsingskader en criteria	18	1. Samenstelling fracties	60
1.3. Wetssystematiek en wetgevingsproces (samenhang van wetgeving, novelle/wetswijziging, verhouding formele wet – lagere regelgeving)	26	2. Commissies	64
1.4. Consultatie van deskundigen	27	3. De organisatie van de Eerste Kamer	65
1.5. Verworpen, ingetrokken en aangehouden wetsvoorstellen	30	3.1 Politieke organisatie	65
2. De Eerste Kamer als controleur van de regering	34	3.2 Ambtelijke organisatie	66
3. Koninkrijksrelaties	39	4. Kosten wetgeving en controle Eerste Kamer	69
II. De Eerste Kamer in internationaal verband	42		
1. De Eerste Kamer en Europa	43		
2. Internationale verdragen	44		
3. Internationale contacten	46		

Infographics

<i>Eerste Kamer in coronatijd</i>	14
<i>Doorlooptijden wetsvoorstellen</i>	25
<i>Behandelde wetsvoorstellen</i>	31
<i>Vergaderstatistieken</i>	37
<i>Gebruik van bevoegdheden</i>	38
<i>Behandeling nieuwe Europese voorstellen</i>	45
<i>Internationale contacten</i>	46
<i>Samenstelling fracties</i>	61
<i>Zetelverdeling 2019-2020</i>	63
<i>Organisatiestructuur Griffie</i>	66
<i>Formatie Griffie</i>	67
<i>Leeftijdsopbouw en m/v Griffie</i>	68
<i>Verplichtingen, uitgaven en ontvangsten</i>	69

Inleidende beschouwingen

Het parlementaire jaar dat loopt van Prinsjesdag tot Prinsjesdag liet zich in 2019-2020 in precies twee delen splitsen, zowel in tijd als inhoud. Het eerste halfjaar, van september 2019 tot maart 2020, stond in de Eerste Kamer in het teken van de behandeling van wetgeving zoals de Kamer dat gewend was te doen. Het tweede halfjaar werd getekend door de uitbraak van het coronavirus in Nederland en de daarmee samenhangende wetgeving. Niet alleen de thematiek van de wetgeving veranderde drastisch in maart 2020, ook de manier waarop de Kamer haar werk deed moest opnieuw worden ingericht. Net zoals dat in de gehele samenleving het geval was.

Dit Jaarbericht zet uiteen hoe de Eerste Kamer in het parlementaire jaar 2019-2020 haar taak als medewetgever en controleur van de regering heeft vervuld. De Eerste Kamer toetst in de Nederlandse parlementaire democratie aan het einde van het wetgevingsproces de kwaliteit van de voorgestelde wetgeving. Deze kwaliteitstoets gebeurt aan de hand van drie hoofdcriteria: rechtmatigheid, handhaafbaarheid en uitvoerbaarheid. Ook in het parlementaire jaar 2019-2020 kwamen deze criteria weer veelvuldig aan de orde. Niet zelden leidde dit tot kritische vragen van de Eerste Kamer aan de regering of initiatiefnemers.

Corona

Het lijkt alweer een eeuwigheid geleden dat in februari 2020 handdispensers en handenwasprotocol gemeengoed werden in Nederland en dus ook in de senaat. Begin maart kwam er vervolgens een einde aan de Eerste Kamertraditie om aan het begin van de vergadering de hand van de Voorzitter en van de bewindspersoon te schudden. Handen schudden maakte plaats voor een ellebooggroet en vervolgens deed de anderhalvemetermaatregel zijn intrede. Omdat de plenaire agenda het enigszins toeliet, is half maart besloten de deur aan het Binnenhof tijdelijk te sluiten en vanuit huis te werken.

Toen veel coronaspoedwetgeving plenair moest worden behandeld, zoals de noodpakketten voor loondoorbetaling bij bedrijven en zelfstandig ondernemers, opende het Eerste Kamergebouw op de vergaderdinsdagen, na drie weken sluiting. In die periode had de Kamer het commissiewerk digitaal voortgezet. Het was immers van groot belang dat ook in deze uitzonderlijke situatie het parlementaire werk zorgvuldig werd gedaan, met betrokkenheid van de gehele volksvertegenwoordiging.

Omdat in de plenaire zaal aan de Hofvijver geen 75 leden passen op anderhalve meter van elkaar, namen slechts veertien leden deel aan de debatten: de woordvoerders van de veertien fracties in de Kamer. De vergaderingen van de vaste Kamercommissies bleven digitaal om in lijn met de adviezen van het kabinet voor alle Nederlanders vervoersbewegingen en contactmomenten te minimaliseren. Intussen werd gezocht naar een alternatieve locatie waar de Kamer wel, indien nodig, met 75 leden bijeen kon komen. Die locatie werd heel dicht bij huis gevonden, op het Binnenhof. Sinds 12 mei 2020 komt de Kamer plenair in de Ridderzaal bijeen, met inachtneming van de coronamaatregelen, ook wanneer alle 75 leden aanwezig zijn.

Eerste vergadering in de Ridderzaal,
12 mei 2020

Tegelijk heeft de Kamer voorlichting gevraagd aan de Raad van State om de eigen opvattingen over onder meer digitaal vergaderen en digitale aanwezigheidsregistratie door ons hoogste adviescollege te laten toetsen aan de Grondwet, teneinde in deze situatie en bij een eventuele complete *lockdown* digitaal te kunnen vergaderen. De door de Kamer gebruikte hybride mengvorm van hoofdzakelijk digitaal en beperkt fysiek vergaderen was ook volgens de Raad van State grondwettelijk mogelijk. Tevens constateerde de Raad dat het essentieel is dat het proces van democratische besluitvorming ook tijdens de coronacrisis zo normaal mogelijk doorgang vindt.

De Eerste Kamer is een sterk voorstander van het bevorderen van interparlementaire contacten en beschouwt deze contacten als een belangrijke mogelijkheid voor parlementariërs om ervaringen en kennis uit te wisselen. Ook deze interparlementaire conferenties in EU- en internationaal verband, alsook de parlementaire diplomatieke betrekkingen kregen in 2020 door de wereldwijd genomen coronamaatregelen een ander, digitaal, karakter.

Aandachttrekkende wetsvoorstellen

Een aantal wetsvoorstellen trok bij de behandeling veel aandacht. Het meest in het oog sprongen de behandeling van de Spoedwet aanpak stikstof in december 2019, het debat met de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over de Tijdelijke wet verlenging tijdelijke huurovereenkomsten en de behandeling van verschillende wetsvoorstellen die verband houden met de invoering van de Omgevingswet.

Tijdens het debat over de Spoedwet aanpak stikstof was de Kamer kritisch over de manier waarop de regering deze wet op het laatste moment, vlak voor 1 januari 2020, nog door de Eerste Kamer wilde loodsen. Veel fracties vonden het voorstel te mager, uitgaande van de opgave die er ligt. Andere fracties waren juist ontstemd omdat volgens hen het probleem niet zozeer de stikstofuitstoot is, maar dat het een bureaucratisch probleem is. De fracties waren het er wel over eens dat het van belang was dat de bouw, met name woningbouw, maar ook infrastructuur, weer van de grond komt. Aansluitend op het debat heeft de Kamer het wetsvoorstel aangenomen.

Huurders met een tijdelijke huurovereenkomst konden tijdens de coronacrisis geconfronteerd worden met een aflopend huurcontract. De omstandigheden om naar nieuwe woonruimte te zoeken waren natuurlijk allesbehalve ideaal. De regering diende daarom op 6 april 2020 een voorstel voor een Tijdelijke wet verlenging tijdelijke huurovereenkomsten in. Het wetsvoorstel zelf was niet omstreden en werd in beide Kamers met algemene stemmen aangenomen, maar een meerderheid van de Eerste Kamer vond dat de regering méér voor huurders diende te doen. Dit standpunt leidde tot de aanvaarding van een motie waarin de regering werd verzocht als noodmaatregel een tijdelijke huurstop mogelijk te maken voor zowel de sociale sector als de vrije sector. Een huurstop is een tijdelijke bevrozing van de huren.

Minister Ollongren tijdens de behandeling van de motie van afkeuring op 23 juni 2020

Toen de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties aangaf meer te zien in een tijdelijke huurkorting in individuele gevallen, waarvoor zij een apart wetsvoorstel wilde indienen, besloot de Kamer de minister te interpellieren en nam zij een tweede motie aan met het dringende verzoek aan de regering alsnog de eerste motie uit te voeren. Toen de Kamer vervolgens constateerde dat de minister de motie niet wilde uitvoeren, sprak zij daarover na een hoofdelijke stemming haar afkeuring uit, de eerste aangenomen motie van afkeuring sinds 1875, “een triest novum in de Nederlandse parlementaire geschiedenis”, aldus de indiener van de motie.

De thema's wetgevingskwaliteit, rechtsbescherming, handhaafbaarheid en uitvoerbaarheid zijn uitvoerig aan bod gekomen bij de behandeling van de wet- en regelgeving met betrekking tot de Omgevingswet. Ten aanzien van de uitvoerbaarheid heeft de Kamer zorgen uitgesproken of de praktijk klaar zou zijn op 1 januari 2021, de beoogde inwerkingtredingsdatum van de Omgevingswet, om met de stelselherziening van het omgevingsrecht aan de slag te gaan, gelet op de voortgang van de voorbereidingen. Uiteindelijk heeft de minister voor Milieu en Wonen de Kamer meegedeeld dat de beoogde inwerkingtredingsdatum niet haalbaar is, mede gelet op de coronacrisis, en is de invoering met een jaar uitgesteld.

De Eerste Kamer in de samenleving

De betrokkenheid van de samenleving bij beleid en politiek is bijzonder groot gebleken in dit parlementaire jaar. In 2019 stonden straten, pleinen en sommige velden regelmatig vol met onder anderen scholieren, boeren, bouwers, verpleegkundigen en leerkrachten. Zij vroegen aandacht voor hun zorgen om het klimaat, de landbouw, de bouw, de zorg en het onderwijs.

De rechtsstaat en de parlementaire democratie waarop Nederland is gebaseerd, hebben in de voorbije eeuwen hun waarde bewezen. Maar ook de rechtsstaat en de parlementaire democratie hebben onderhoud en versterking nodig om toekomstbestendig te zijn. De Staatscommissie Remkes over de herziening van het parlementair stelsel deed hiervoor voorstellen. De regering heeft hierop al in september 2019, nog voordat de kabinetsreactie met de Kamers kon worden besproken, zelf twee voorstellen voorgelegd voor consultatie. De Eerste Kamer vond dat te snel gaan: bij de Algemene Politieke Beschouwingen nam zij een motie aan waarin zij de regering oproep eerst in beide Kamers een debat over het hele eindrapport te voeren. Dat debat vond begin 2020 plaats.

De Staatscommissie uitte in haar eindrapport tevens zorgen over de afkalvende betrokkenheid van mensen bij de politiek. Die betrokkenheid is echter in de coronacrisis, hoe wrang de aanleiding ook moge zijn, volop gebleken. Miljoenen mensen keken en kijken naar de persconferenties van het kabinet. Ook de Eerste Kamer zag de aantallen kijkers van de livestream van de debatten enorm toenemen.

Daarbij blijft het van belang dat we naar elkaar blijven luisteren, dat we elkaars standpunten respecteren en dat democratisch genomen besluiten uitgevoerd kunnen worden. En dat parlementariërs hun werk onbedreigd moeten kunnen verrichten. Fysieke en digitale bedreigingen passen niet bij de rechtsstaat die we met elkaar juist moeten koesteren.

Hoe het parlementaire werk zich in de toekomst zal ontwikkelen, zal de tijd leren. Voor nu blikken wij in dit Jaarbericht eerst terug op het parlementaire jaar dat achter ons ligt. Ik hoop dat dit bericht u inzicht geeft in de manier waarop de Kamer haar wetgevende en controlerende taken heeft vervuld.

Prof.dr. J.A. Bruijn

Voorzitter Eerste Kamer der Staten-Generaal

- 1 Op 15 oktober 2019 kreeg het College van Senioren een rondleiding door de tijdelijke huisvesting in ontwikkeling
- 2 De Eerste Kamer benoemde op 17 december 2019 Carla Verwoerd tot externe vertrouwenspersoon
- 3 De Eerste Kamer werd op 28 januari 2020 ontvangen bij de Raad van State
- 4 Op 2 september 2020 ontving Eerste Kamervoorzitter Jan Anthonie Bruijn het eerste exemplaar van een Elsevier-special over de Eerste Kamer

I. De Eerste Kamer in Nederland en in Koninkrijksverband

Fotoserie van maidenspeeches tijdens het parlementaire jaar 2019-2020

Foto boven en onder: Tijdens de Apb op 29 oktober 2019 hielden de senatoren Cliteur (FVD), Rosenmöller (GroenLinks), Vos (PvdA), Otten (Fractie-Otten) en Gerbrandy (OSF) hun maidenspeech

Felicitaties voor senator Beukering (FVD) die op 5 november 2019 zijn maidenspeech hield

1. De Eerste Kamer als medewetgever

Staatsrechtelijke positie: medewetgever en controleur van de regering

De beide Kamers der Staten-Generaal zijn door de Grondwet belast met zowel een wetgevende als een controle-rende taak. Om deze taken uit te voeren, beschikken de Kamers deels over dezelfde bevoegdheden. Zowel de Eerste Kamer als de Tweede Kamer heeft het recht van interpellatie, het recht van enquête, het recht moties in te dienen en het recht om schriftelijke vragen te stellen aan de regering. Daarnaast kan een commissie een mondeling overleg hebben met een minister. Naast de genoemde overeenkomsten bestaan ook verschillen in bevoegdheden tussen Eerste Kamer en Tweede Kamer. De Eerste Kamer mag, anders dan de Tweede Kamer, niet zelf wetsvoorstellen indienen (het recht van initiatief) en kan wetsvoorstellen niet wijzigen (het recht van amendement), maar alleen aannemen of verwerpen. De Eerste Kamer heeft voor alle wetsvoorstellen die haar bereiken een vetorecht. De Eerste Kamer kan zich dus concentreren op de tekst zoals die is vastgesteld na behandeling in de Tweede Kamer en in overweging nemen hoe die wet zal gaan werken in de praktijk. Na afweging van de voors en tegens kan de Kamer besluiten het wetsvoorstel te aanvaarden of te verwerpen.

1.1. Eerste Kamer in coronatijd

De wereldwijde coronacrisis stelde de Eerste Kamer in het parlementaire jaar 2019-2020 voor diverse uitdagingen. Zo kreeg zij te maken met de paradoxale situatie dat enerzijds parlementaire wetgevende activiteit én controle op het regeringsbeleid meer dan ooit noodzakelijk was en geïntensiveerd moest worden, maar anderzijds het samenkomen van groepen mensen, en dus ook senatoren, meer dan ooit ongewenst en aan beperkingen onderhevig was. Dit riep de vraag op of de Eerste Kamer in voorkomende gevallen ook digitaal zou kunnen beraadslagen en besluiten. Hoewel de Kamer uiteraard in laatste instantie zelf deze vraag moet beantwoorden, leek het haar dienstig hierover tevens voorlichting aan de Afdeling advisering van de Raad van State te vragen. Immers, “gelet op het essentiële staatsrechtelijke belang van een goed functionerend parlement ook in tijden van crisis, met name ook gelet op de democratische legitimatie van te nemen besluiten en de parlementaire controle op het regeringsbeleid, is de Eerste Kamer van mening dat welk besluit ter zake zij uiteindelijk ook neemt, dit moet geschieden op basis van zoveel mogelijk deskundig advies, ook van buiten de Kamer”, aldus de Kamervoorzitter in het voorlichtingsverzoek van 7 april 2020.

De senatoren Bezaan (PVV), Recourt (PvdA), Meijer (VVD), Dittrich (D66), Janssen (SP) en Van Wely (FVD) hielden 5 november 2019 hun maidenspeech

Senatoren Karimi (GroenLinks), Van Huffelen (D66) en Van der Linden (FVD) hielden op 12 november 2019 hun maidenspeech

Felicitaties voor senator Vendrik (GroenLinks) die op 19 november 2019 zijn maidenspeech hield

De Afdeling advisering leverde de gevraagde **voorlichting** negen dagen later. In het uitgebreide stuk geeft de Afdeling onder meer aan dat Kamercommissies tijdelijk volledig langs digitale weg kunnen beraadslagen en besluiten. Als het gaat om plenaire vergaderingen dient volgens de Afdeling het houden van fysieke vergaderingen ook in crisistijd het uitgangspunt te blijven. In bijzondere omstandigheden kunnen de relevante grondwetsartikelen evenwel zo worden uitgelegd dat digitale plenaire vergaderingen mogelijk zijn. De Afdeling formuleert verder de juridische randvoorwaarden waaraan zulke vergaderingen dienen te voldoen. De Eerste Kamer heeft met belangstelling kennisgenomen van de voorlichting, maar nog geen standpunt ter zake ingenomen. Door het treffen van diverse maatregelen en het beschikbaar komen van de Ridderzaal en ruimere commissiekamers zijn sinds het verschijnen van de voorlichting van de Raad van State nog geen digitale plenaire vergaderingen nodig gebleken. Digitale commissievergaderingen in aanvulling op, of ter vervanging van, fysieke zijn echter heel gebruikelijk geworden.

De uitbraak van het coronavirus had ook gevolgen voor de vergaderingen van provinciale staten, gemeenteraden, algemene besturen van waterschappen en eilandsraden in het Caribisch deel van Nederland. “Deze organen mogen weliswaar digitaal beraadslagen, maar niet besluiten”, aldus de regering. Zij diende daarom op 31 maart 2020 het wetsvoorstel Digitale beraadslaging en besluitvorming door decentrale overheden in om door een tijdelijke afwijking van de relevante wetgeving digitale besluitvorming door deze organen mogelijk te maken. De Afdeling advisering van de Raad van State onderschreef de noodzaak van het wetsvoorstel in haar advies. Hoewel de Eerste Kamer het wetsvoorstel met grote meerderheid aanvaardde, lieten diverse fracties kritische geluiden horen, waarbij de vraag werd gesteld of er niet te gemakkelijk op digitaal vergaderen en besluiten werd overgestapt.

Behandeling van de Wet digitale beraadslaging en besluitvorming door decentrale overheden op 7 april 2020

De Kamer dwong ook twee toezeggingen van de regering af. In de eerste plaats wordt de wet al gedurende haar looptijd geëvalueerd en voorts wordt de Kamer zo spoedig mogelijk geïnformeerd over het voornemen de geldingsduur van de wet te verlengen. De tijdelijke wet bepaalt namelijk dat zij per 1 september 2020 vervalt, maar deze datum kan steeds bij koninklijk besluit met ten hoogste twee maanden worden verlengd. Vanuit de commissie voor Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat/Algemene Zaken en Huis van de Koning zijn hierover vragen gesteld aan de regering, die op 20 augustus 2020 zijn beantwoord.

Interpellatie minister Ollongren naar aanleiding van haar weigering motie van de Eerste Kamer uit te voeren

Huurders met een tijdelijke huurovereenkomst konden tijdens de coronacrisis geconfronteerd worden met een aflopend huurcontract. De omstandigheden om naar nieuwe woonruimte te zoeken waren natuurlijk allesbehalve ideaal. De regering diende daarom op 6 april 2020 een voorstel voor een **Tijdelijke wet verlenging tijdelijke huurovereenkomsten** in. Zoals de naam van de wet al aangeeft, maakt deze wet het voor verhuurders en huurders mogelijk een tijdelijke verlenging van een tijdelijke huurovereenkomst af te spreken, iets wat onder normale omstandigheden niet mogelijk is. Het wetsvoorstel zelf was niet omstreden en werd in beide Kamers met algemene stemmen aangenomen, maar een meerderheid van de Eerste Kamer vond dat de regering méér voor huurders diende te doen. Dit standpunt leidde tot de aanvaarding van een motie waarin de regering werd verzocht als noodmaatregel een tijdelijke huurstop mogelijk te maken voor zowel de sociale sector als de vrije sector. Een huurstop is een tijdelijke bevrozing van de huren.

Toen de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties aangaf meer te zien in een tijdelijke huurkorting in individuele gevallen, waarvoor zij een apart wetsvoorstel wilde indienen, besloot de Kamer de minister te interpellieren en nam zij een tweede motie aan met het dringende verzoek aan de regering alsnog de eerste motie uit te voeren. Toen de Kamer vervolgens constateerde dat de minister de motie niet wilde uitvoeren, sprak zij daarover na een hoofdelijke stemming (39 voor en 36 tegen) haar afkeuring uit. Dit was de **eerste aangenomen motie van afkeuring sinds 1875**, “een triest novum in de Nederlandse parlementaire geschiedenis” aldus de indiener van de motie. Van het opzeggen van vertrouwen was echter geen sprake, want de Kamer verzocht de minister wederom alsnog een tijdelijke huurstop mogelijk te maken. De minister honoreerde dit verzoek echter niet waarop de Kamer besloot de zaak op dat moment niet verder op het spits te drijven en het dossier ter verdere behandeling door te geleiden naar de commissie voor Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat/Algemene Zaken en Huis van de Koning.

Ministers Koolmees en Hoekstra tijdens de behandeling van het Noodpakket banen en economie op 7 april 2020

Als gevolg van de steunmaatregelen die het kabinet wenste te nemen in het kader van de coronacrisis in Nederland en daarbuiten, behandelde de vaste commissie voor Financiën in het voorjaar van 2020 zes incidentele suppletoire begrotingen. Het eerste gewijzigde begrotingsvoorstel ging over het **Noodpakket banen en economie**. Voor de begroting van het ministerie van Financiën betekende dit pakket, door de tijdelijke verlaging van de belasting- en invorderingsrente en het tijdelijk opschorten van de verzuimboete, minder belastingontvangsten. Het wetsvoorstel werd op 7 april 2020, na stemverklaringen van de fractievoorzitters, met algemene stemmen aangenomen. Het tweede gewijzigde begrotingsvoorstel hing samen met de crisismaatregel voor garantstelling van handelskredieten. Deze maatregel moest voorkomen dat de kortlopende kredietverlening in de private verzekeringssector zou stilvallen. Na een schriftelijke voorbereiding volgde een plenair debat. In het debat deed de staatssecretaris van Financiën (Fiscaliteit en Belastingdienst), verschillende toezeggingen om de Kamer (nader) te informeren over de verdeling van publieke en private baten, lasten en risico's. Op 21 april 2020 werd ook deze tweede correctie op de begroting met algemene stemmen aangenomen.

Senatoren Vendrik (GroenLinks) en Backer (D66) tijdens het debat over het tweede Noodpakket banen en economie op 7 juli 2020

Op de laatste vergaderdag voor het zomerreces, 7 juli 2020, stonden vier wijzigingsvoorstellen van de begrotingsstaat van het ministerie van Financiën op de plenaire agenda. Het derde incidentele suppletoire begrotingsvoorstel volgde uit het **tweede Noodpakket banen en economie**. Hierin werden de maatregelen uit het eerste pakket verlengd of aangepast. Daarnaast hing dit begrotingsvoorstel samen met de oprichting van SURE (*European instrument for temporary support to mitigate unemployment risks in an emergency*). Dit begrotingsvoorstel is gezamenlijk plenair behandeld met het vijfde incidentele suppletoire begrotingsvoorstel dat gaat over de beschikbaarstelling van extra middelen aan het Internationaal Monetair Fonds (IMF) en voor de oprichting van een pan-Europees garantiefonds door de Europese Investeringsbank (EIB). Bij de plenaire behandeling van beide voorstellen ging de aandacht van de senatoren vooral uit naar de vraag in hoeverre Nederland zou moeten bijdragen aan crisismaatregelen op het gebied van de economie en de gezondheidszorg in Europa en daarbuiten. De minister van Financiën stelde hierop dat het kabinet de voorstellen met een positief-kritische grondhouding beziet en zegde toe om de Kamer nader te informeren over de stand van de Nederlandse overheidsfinanciën en de door Nederland afgegeven garanties. Uiteindelijk nam de Kamer beide voorstellen aan. Het vierde incidentele suppletoire begrotingsvoorstel betrof de verhoogde afdracht aan het Gemeentefonds. Dit wetsvoorstel werd als hamerstuk afgedaan.

Het zesde incidentele suppletoire begrotingsvoorstel ging over de **financiële steun aan luchtvaartmaatschappij KLM**, zodat het bedrijf de gevolgen van de vliegbeperkingen door de coronacrisis zou kunnen doorstaan. Voorafgaand aan de behandeling van dit wetsvoorstel had de vaste commissie voor Financiën in een schriftelijk overleg met de minister van Financiën het grondwettelijke budget- en informatierecht van de Kamer benadrukt en gevraagd geen onomkeerbare stappen te zetten tot een plenair debat of overleg gevoerd was. De regering gaf invulling aan dit verzoek door de Kamer tweemaal per brief te informeren, schriftelijke vragen van Kamerleden te beantwoorden en een plenaire behandeling af te wachten alvorens met de inwerkingtreding aan te vangen. In het debat met de ministers van Financiën en Infrastructuur en Waterstaat werden vooral vragen gesteld over de vorm van de staatssteunvoorwaarden. Het ging hierbij bijvoorbeeld over de risicoverdeling, de relatie tussen KLM en Air France en duurzaamheid. Uiteindelijk heeft de Kamer het voorstel aangenomen.

Debat over steun aan KLM op 7 juli 2020

Eerste Kamer in coronatijd

- › Fysieke vergaderingen worden drie weken opgeschort
- › Introductie thuiswerken, het gebouw sluit per 16 maart

01 MAART 2020

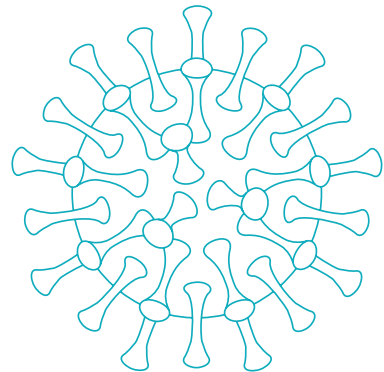
- › De Raad van State geeft voorlichting over hoe de Eerste Kamer (digitaal) kan blijven vergaderen in coronatijd

12 MAART 2020

7 APRIL 2020

16 APRIL 2020

- › Eerste hoofdelijke stemming in coronatijd: de Eerste Kamer stemt over een motie van afkeuring over het niet willen uitvoeren door minister Ollongren van een uitspraak van de Kamer over een tijdelijke huurstop

- › Kamer komt voor het eerst fysiek bij elkaar om te vergaderen met alleen woordvoerders
- › Gebouw gaat alleen open op vergaderdagen

- › Eerste digitale commissievergadering via videoverbinding

- › Eerste vergadering Ridderzaal, op anderhalve meter. De meeste commissie- en fractievergaderingen zijn voortaan digitaal

21 APRIL 2020

23 JUNI 2020

9 JUNI 2020

12 MEI 2020

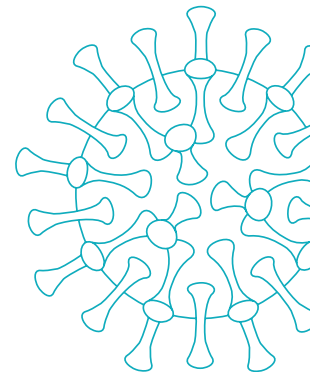
- › Lichte versoepelingen zijn mogelijk: het gebouw gaat ook op andere dagen open voor leden en medewerkers

- › Aankondiging Prinsjesdag Grote Kerk

1 juli 2020

Coronamaatregelen

Op 10 maart begroeten minister Grapperhaus en Kamervoorzitter Bruijn elkaar nog met een ellebooggroet (foto 1). Na het begin van de eerste lockdown op 15 maart vergadert de Eerste Kamer korte tijd enkel digitaal. Op 7 april komt de Kamer voor het eerst weer bijeen. In het gebouw zijn de nodige maatregelen genomen, zoals een nieuwe zetelverdeling (foto 2), handgelddispensers op verschillende plekken (foto 3), reinigen van het spreekgestoelte (foto 4) en ook op de publieke tribune geldt de anderhalvemetermaatregel (foto 5).

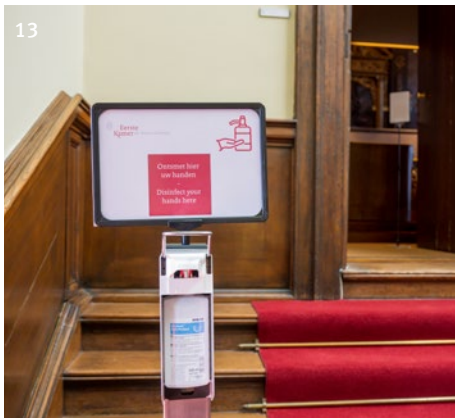
Coronamaatregelen

Sinds 12 mei 2020 vergadert de Eerste Kamer in de Ridderzaal waar de 75 leden samen kunnen komen met inachtneming van de coronamaatregelen, zoals de anderhalvemetermaatregel (foto 8). De bodes maken na elke spreker het spreekgestoelte schoon (foto 7 en 10) en moties worden door de indieners zelf voorgelezen en op een tafel naast het spreekgestoelte gelegd, zodat de kamerbewaarder ze kan meenemen (foto 9), en ook de regering kan voldoende afstand houden (foto 6).

Coronamaatregelen

Ook het College van Senioren vergadert sinds 12 mei in een andere zaal in verband met de coronamaatregelen, de Kelderzaal, in hetzelfde gebouw als de Ridderzaal (foto 11). Op 21 april vergadert de commissie BDO als eerste digitaal via videoverbinding onder leiding van commissievoorzitter Van Apeldoorn (foto 14). Het tekenen van de presentielijst vindt sinds 7 april plaats in de Noenzaal plaats op losse vellen (foto 15).

1.2. Toetsingskader en criteria

De Eerste Kamer toetst de kwaliteit van voorgestelde wetgeving. Vaste aandachtspunten zijn daarbij: rechtmatigheid, handhaafbaarheid en uitvoerbaarheid. Deze zijn uitgewerkt in een aantal aandachtspunten voor wetgevingskwaliteit, die behulpzaam zijn voor de leden bij de beoordeling van wetsvoorstellen. Bij de rechtmatigheidstoets wordt bijvoorbeeld gekeken of een wetsvoorstel in strijd is met de Grondwet of met fundamentele rechtsbeginselen.

Rechtmatig, uitvoerbaar en handhaafbaar

Bij de behandeling van het wetsvoorstel Wet experiment gesloten coffeeshopketen heeft de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid veel aandacht besteed aan de aspecten uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid. De kern van het plenaire debat betrof de vraag of het experiment een eerste stap is naar legalisering van softdrugs of dat het juist de deur openzet voor normalisering van het gebruik van alle drugs. Alle partijen leken het er wel over eens dat de situatie die is ontstaan in de afgelopen vijftig jaar van gedoogbeleid, moet worden aangepakt. De Kamerleden hadden veel zorgen over het experiment. Bijvoorbeeld over de training van coffeeshoppersoneel en de voorlichting aan gebruikers over veilig drugsgebruik, maar ook over preventiebeleid, over de mogelijke invloed van de georganiseerde misdaad op het experiment, over de veiligheid van de coffeeshops, de medewerkers en de telers, over de inpassing van het experiment in internationale verdragen, over de evaluatie van het experiment, over eventuele voortzetting van het experiment en over de tien geselecteerde gemeenten.

De Kamer tijdens het debat over de Wet experiment gesloten coffeeshopketen op 5 november 2019

De minister van Justitie en Veiligheid heeft de toezegging gedaan een brief te sturen waarin hij ingaat op een langjarige en structurele uitwerking van de plannen onder meer gericht op repressie, preventie, weerbaarheid en het aanspreken van branches, in het kader van de bestrijding van drugscriminaliteit. Het voorstel maakt het mogelijk om te experimenteren met het gedogen van wiet en de verkoop van op kwaliteit gecontroleerde hennep en hasjiesj voor recreatief gebruik in een gesloten coffeeshopketen. Een gesloten coffeeshopketen is een keten waarbinnen de handel volgens de in het wetsvoorstel gestelde regels plaatsvindt. Met dit experiment wil de regering bezien of en hoe op kwaliteit gecontroleerde wiet gedecriminaliseerd aan de coffeeshops kan worden geleverd en wat de effecten hiervan zijn. Het wetsvoorstel is op 12 november 2019 aangenomen.

Ministers Wiebes en Hoekstra tijdens het debat over de Machtigingswet oprichting Invest-NL op 12 november 2019

De Eerste Kamer heeft op 19 november 2019 het wetsvoorstel Machtigingswet oprichting Invest-NL aangenomen. Invest-NL is een Nederlandse financierings- en ontwikkelingsinstelling waarin de Staat een 100%-deelneming heeft. De instelling richt zich op het faciliteren van risicovolle activiteiten van ondernemingen bij onder meer transitie op uiteenlopende terreinen. Het debat met de minister van Economische Zaken en Klimaat en de minister van Financiën vond plaats op 12 november 2019. Tijdens dit debat betwijfelde een aantal Kamerleden de noodzaak van de oprichting van Invest-NL; bedrijven kunnen bijvoorbeeld goedkoop geld lenen op de kapitaalmarkt. Andere Kamerleden waren

van de meerwaarde wel overtuigd, maar hadden vragen over onder meer het toezicht op Invest-NL in de zogenoemde aanvullende overeenkomst, mogelijke conflicterende belangen tussen maatschappelijke projecten en ondernemingen waarin wordt geïnvesteerd, maatschappelijk verantwoord ondernemen en diversiteit in de raad van bestuur en de raad van commissarissen. De ministers hebben over deze punten tijdens het debat een aantal toezeggingen gedaan, waaronder de toezegging de Kamer te informeren over samenstelling van raad van bestuur en raad van commissarissen van Invest-NL.

Behandeling van de wet Verbod op kolen bij elektriciteitsproductie op 3 december 2019

De wet **Verbod op kolen bij elektriciteitsproductie** voorziet in een verbod in twee stappen op het gebruik van kolen voor elektriciteitsopwekking door bestaande kolencentrales. Hierdoor wordt in belangrijke mate bijgedragen aan de CO₂-reductie die onder andere is vastgelegd in de Klimaatwet. Tijdens het debat op 3 december 2019 met de minister van Economische Zaken en Klimaat bleken de zorgen van de Eerste Kamerleden vooral gericht op de voorgestelde alternatieven voor kolen, met name biomassa. Volgens een aantal fracties blijkt uit allerlei onderzoeken dat biomassa niet het voordeel zal opleveren dat de minister voorstelt en ook niet zo duurzaam is als eerder gesteld. Ook stelden verschillende fracties dat er sprake is van kapitaalvernietiging wanneer – met name – nieuwe kolencentrales nu gedwongen worden over te stappen op andere brandstoffen. Meerdere fracties betoogden dat bij afhankelijkheid van alleen zonne- en windenergie de leveringszekerheid in het gedrang komt. Er werden ook vragen gesteld over de sluiting van de Hemwegcentrale vanaf 1 januari 2020. De minister heeft toegezegd de Kamer te informeren over de werkgelegenheidsbevordering voor de mensen die door de sluiting van de Hemwegcentrale hun werk kwijtraken. Een meerderheid van de Kamer steunde op 10 december 2019 het voorstel.

Debat met minister Schouten over de Wijziging van de Meststoffenwet op 16 december 2019

De Eerste Kamer heeft op 17 december 2019 het wetsvoorstel voor de **Wijziging van de Meststoffenwet in verband met de implementatie van het zesde actieprogramma Nitraatrichtlijn** aangenomen. Dit voorstel moet helpen voorkomen dat de mesttuitstoot te hoog wordt om zo de kwaliteit van het water te waarborgen. De Nitraatrichtlijn stelt een maximale hoeveelheid van 170 kilogram stikstof uit dierlijke mest per hectare per jaar vast die op of in de bodem gebracht mag worden. De Europese Commissie kan een lidstaat toestemming geven om hiervan af te wijken (derogatie verlenen), waardoor een hogere hoeveelheid dan 170 kilogram stikstof kan worden toegepast indien aan een aantal voorwaarden is voldaan. Tijdens het debat op 16 december 2019 met de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit gingen de senatoren uitvoerig in op deze derogatie. Ook werden veel vragen gesteld over de handhaving ten aanzien van de balans tussen natuur en landbouw en de verkleining van de veestapel. De minister heeft tijdens het debat toegezegd de contouren van de herziening van mestbeleid toe te sturen en zij heeft toegezegd de Kamer te informeren over de staat van de waterkwaliteit onder de derogatiebedrijven.

De Kamer tijdens het debat over de Spoedwet aanpak stikstof op 17 december 2019

Dinsdag 17 december 2019 debatteerde de Eerste Kamer over de **Spoedwet aanpak stikstof** met de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Tijdens het debat was de Kamer kritisch over de manier waarop de regering deze wet op het laatste moment, voor het einde van het jaar, nog door de Eerste Kamer wilde loodsen. Veel fracties vonden het voorstel te mager, uitgaande van de opgave die er ligt. Andere fracties waren juist ontstemd omdat het volgens hen meer een bureaucratisch probleem betreft dan een probleem rond stikstofuitstoot. De fracties waren het er wel over eens dat het van belang was dat de bouw, met name woningbouw, maar ook infrastructuur, weer van de grond komt. Aansluitend op het debat heeft de Kamer het wetsvoorstel aangenomen en over zeven ingediende moties gestemd, waarvan er drie zijn aangenomen: de motie over het ontzien van kringlooplandbouwbedrijven bij toekomstige beleidsvoorstellen; de motie inzake geschikte woningen voor ouderen; en de motie over openheid en toegankelijkheid over de onderbouwing van stikstofrekenmodellen.

De vaste commissie voor Infrastructuur, Waterstaat en Omgeving heeft dit parlementaire jaar een vervolg gegeven aan de **behandeling van de stelselherziening van het omgevingsrecht**. In voorkomend geval was daarbij ook de vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat/Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit betrokken. In het kader van deze stelselwijziging zijn de wetsvoorstellen Invoeringswet Omgevingswet, Aanvullingswet bodem Omgevingswet, Aanvullingswet geluid Omgevingswet, Aanvullingswet grondeigendom Omgevingswet en Aanvullingswet natuur Omgevingswet behandeld. De commissieleden hebben in een eerder stadium besloten de desbetreffende ontwerpbesluiten tegelijk met deze wetsvoorstellen te willen behandelen, zodat het ontwerp van het Invoeringsbesluit Omgevingswet en de ontwerpbesluiten Aanvullingsbesluit bodem Omgevingswet, Aanvullingsbesluit geluid Omgevingswet, Aanvullingsbesluit grondeigendom Omgevingswet en Aanvullingsbesluit natuur Omgevingswet ook aan bod zijn gekomen tijdens de verschillende plenaire debatten. Tijdens de behandeling van deze wet- en regelgeving heeft de

Minister Van Veldhoven tijdens de behandeling van de Invoeringswet Omgevingswet op 27 januari 2020

De stukken van de minister bij de behandeling van de Aanvullingswet bodem Omgevingswet op 11 februari 2020

De Kamer tijdens het debat over de Aanvullingswet geluid Omgevingswet op 11 februari 2020

commissie veelvuldig aandacht besteed aan thema's als wetgevingskwaliteit, rechtsbescherming, handhaafbaarheid en uitvoerbaarheid. Ten aanzien van het laatste thema zijn ook zorgen uitgesproken of de praktijk klaar zou zijn op 1 januari 2021, de beoogde inwerkingtredingsdatum van de Omgevingswet, om met de stelselherziening van het omgevingsrecht aan de slag te gaan, gelet op de voortgang van de voorbereidingen. Uiteindelijk heeft minister Van Veldhoven, de toenmalige minister voor Milieu en Wonen, de Kamer bij [brief](#) meegedeeld dat de beoogde inwerkingtredingsdatum niet haalbaar is, mede gelet op de coronacrisis. Minister Ollongren van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft vervolgens per [brief](#) aangegeven dat de beoogde inwerkingtredingsdatum 1 januari 2022 is geworden.

*Ministers Ollongren en Schouten tijdens
het debat over de Aanvullingswet natuur
Omgevingswet op 30 juni 2020*

Tijdens de behandeling van de wetsvoorstellen en daarbij horende ontwerpbesluiten zijn tientallen toezeggingen gedaan door minister Van Veldhoven, die veelal ook zien op een zorgvuldige inwerkingtreding van de Omgevingswet en het informeren van de Kamer hierover. Naar aanleiding van de plenaire behandeling van het wetsvoorstel Invoeringswet Omgevingswet is een [motie](#) met zeer grote meerderheid aangenomen die de regering verzoekt om in het Invoeringsbesluit Omgevingswet een regeling op te nemen die ervoor zorgt dat er een plicht ontstaat voor gemeenten, provincies en waterschappen om het participatiebeleid op te stellen waarin vastgelegd wordt hoe participatie wordt vormgegeven en welke eisen daarbij gelden. Bovendien is naar aanleiding van de plenaire behandeling van het wetsvoorstel Aanvullingswet natuur Omgevingswet een [motie](#) met algemene stemmen aangenomen die de regering verzoekt om een onafhankelijke evaluatiecommissie in te stellen die gedurende vijf jaar jaarlijks rapporteert aan de Kamer over de uitvoering van de Omgevingswet.

Ter voorbereiding op het debat van 19 mei 2020 organiseerde de vaste Kamercommissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid op 26 november 2019 een (besloten) technische briefing met ambtenaren van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, met als doel nader te worden geïnformeerd over de technische aspecten van het wetsvoorstel tot **wijziging van de Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten** en enkele andere wetten in verband met verdere activering van de participatie van jonggehandicapten en het harmoniseren van de verschillende regimes Wajong. Met dit wetsvoorstel beoogt de regering om de wildgroei aan verschillende systemen voor de berekening van de Wajong te vervangen door enkele geharmoniseerde regelingen, die tot doel hebben dat meer werk moet lonen. De commissie hield tevens verschillende gesprekken met belangenorganisaties over de mogelijk te verwachten effecten van de voorgenomen wijzigingen voor mensen in de Wajong. Waar tijdens de schriftelijke voorbereiding van het wetsvoorstel door de gehele commissie de focus werd gelegd op het stellen van vragen omtrent een alternatieve berekeningsformule voor het toekennen van de Wajong, stonden de senatoren tijdens de plenaire behandeling met name stil bij de effecten van de coronapandemie op de werkgelegenheid en baan zekerheid van jonggehandicapten.

Na ontvangst van een brief van de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid over enkele onderwerpen die tijdens de plenaire behandeling aan de orde waren geweest, besloot de Kamer op 26 mei 2020 een derde termijn toe te staan. Op diezelfde dinsdag werden vervolgens het wetsvoorstel, alsmede vijf moties aangenomen. Twee andere moties werden verworpen. De aangenomen moties hebben betrekking op het compenseren van Wajongers die er vanwege de nieuwe wetgeving in inkomen op achteruit gaan, het beperken van een aantal risico's van verslechtering voor Wajongers, het nemen van tijdelijke maatregelen door middel van spoedwetgeving als gevolg van de coronacrisis, het informeren over de versterking van de crisisbestendigheid van de garantieregeling in de Wajong en een brede monitoring en evaluatie – inclusief rapportageverplichting – inzake, onder meer, inkomenseffecten, baankansen, scholing en maatschappelijke deelname voor mensen in de Wajong.

Staatssecretaris Van Ark tijdens de behandeling van de wijziging van de Wajong op 19 mei 2020

De staatssecretaris zegde tijdens het debat verder toe de Kamer te informeren over de mogelijkheid om de studieregeling – waarmee mensen met een Wajong die gaan studeren niet langer op hun Wajong worden gekort – al met ingang van het nieuwe studiejaar 2020-2021 in te voeren alsook om wetgeving voor te bereiden waarin wordt hersteld dat een specifieke groep personen in de Wajong uitzicht blijft houden op intreding in de voortgezette werkregeling. Ook zal de Kamer in het najaar van 2020 worden geïnformeerd over de principiële discussie of het College voor de Rechten van de Mens standaard zal worden opgenomen in consultatierondes voor bepaalde categorieën wetgeving en zal de staatssecretaris bezien of het mogelijk is de rekentool, waarmee voor Wajongers beter inzichtelijk wordt wat de gevolgen zijn van de nieuwe wetgeving in hun specifieke geval, eerder gereed te hebben.

De Eerste Kamer sprak op dinsdag 30 juni ten overstaan van staatssecretaris Van Huffelen van Financiën (Toeslagen en Douane) grote steun uit over het wetsvoorstel **Hardheidsaanpassing Awir**. Als gevolg van de toeslagenaffaire was een groot aantal huishoudens in ernstige en soms blijvende financiële problemen gekomen door de werking van de regelgeving rondom de kinderopvangtoeslag. Het wetsvoorstel beoogt de hardheden weg te nemen of te verzachten en recht te doen aan de getroffen ouders. Op 23 juni 2020 verzorgden medewerkers van het ministerie van Financiën een technische briefing voor de Eerste Kamercommissie voor Financiën. De Kamer schaarde zich unaniem achter het wetsvoorstel en aanvaardde het zonder stemming, opdat de uitvoering vlot ter hand kon worden genomen. De staatssecretaris zegde toe om de Kamer regelmatig te blijven informeren over het onderwerp.

Senator Essers (CDA) in debat met staatssecretaris Van Huffelen over de Awir op 30 juni 2020

Senator Vos (PvdA) in debat met staatssecretaris Broekers over de Tijdelijke wet opschorting dwangsommen IND op 6 juli 2020

Minister Hoekstra tijdens het debat over het UBO-register op 16 juni 2020

De Eerste Kamer debatteerde op 6 juli 2020 met de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid over het wetsvoorstel **Tijdelijke wet opschorting dwangsommen IND**. Dit wetsvoorstel regelt dat bij het niet tijdig beslissen door de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) op een verzoek om asiel voor bepaalde tijd de aanvrager geen dwangsom kan ontvangen. Het is ook niet mogelijk hiertegen in beroep te gaan bij de bestuursrechter. Hiermee wil de regering voorkomen dat, door het in toenemende mate niet tijdig beslissen in asielzaken, per week €1 miljoen aan dwangsommen moeten worden vergoed. Dit voorstel geldt in ieder geval voor een jaar, maar blijft van toepassing totdat het wetsvoorstel dat definitief moet voorzien in de afschaffing van de dwangsommen in werking is getreden. Een aantal fracties waren kritisch over dit voorstel, onder meer omdat er nog geen alternatieve ‘prikkel’ voor de IND is voorgesteld om deze zaken snel af te handelen. De staatssecretaris zegde tijdens het debat toe te inventariseren welke maatregelen de EU-lidstaten hebben genomen en welke effecten de verlenging van de beslistermijn bij hen heeft gehad. Op 7 juli 2020 stemde de Kamer in met het wetsvoorstel.

Bescherming persoonlijke levenssfeer, toegang tot het recht en non-discriminatie

In het voorjaar van 2020 behandelde de Eerste Kamer drie **wetsvoorstellen die voortvloeien uit de gewijzigde vierde Europese anti-witwasrichtlijn** uit 2018. Doel van de Europese richtlijn is voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld of terrorismefinanciering. Het Implementatiewetsvoorstel wijziging vierde anti-witwasrichtlijn gaat over de aanpassing van maatregelen ten aanzien van virtuele valuta, hoogrisicolanden en de samenwerkingsmogelijkheden voor toezichthoudende autoriteiten. Het Wetsvoorstel verwijzingsportaal bankgegevens beoogt te voorzien in een centraal elektronisch systeem ter identificatie van cliënten van betaaldienstverleners. Beide wetsvoorstellen werden op 21 april 2020 plenair behandeld. Na stemming bij zitten en opstaan zijn beide wetsvoorstellen met ruime meerderheid door de Kamer aangenomen. Het Implementatiewetsvoorstel registratie uiteindelijk belanghebbenden van vennootschappen en andere juridische entiteiten gaat over een centrale registratie van informatie over de uiteindelijk belanghebbende (in het Engels *ultimate beneficial owner*, afgekort UBO) bij Nederlandse juridische entiteiten. Na de eerste schriftelijke behandeling van het wetsvoorstel diende de Kamer een voorlichtingsaanvraag in bij de Afdeling advisering van de Raad van State. In het voorlichtingsverzoek vroeg de Kamer hoe de registratieplicht van natuurlijke personen bij kerkgenootschappen zich verhoudt tot de AVG en andere regelingen. Aanleiding voor deze vraag was een amendement van de Tweede Kamer waardoor de aanvankelijke uitzondering van de registratieplicht voor kerkgenootschappen was komen te vervallen. Naar aanleiding van het antwoord van de Raad van State volgde een nader schriftelijke procedure met de minister van Financiën. Ook tijdens het plenaire debat op 16 juni werd volop stilgestaan bij de bescherming van de privacy van bestuurders van kerken en synagogen. De minister benadrukte dat de afscherming van het UBO-register alleen in individuele gevallen mogelijk is, maar zegde toe dat er gesproken zal worden met kerkgenootschappen over de ervaringen en zorgen die spelen. Hierop ging een meerderheid van de Kamerleden akkoord met het wetsvoorstel.

Minister Dekker tijdens het debat over de wet Straffen en beschermen op 15 juni 2020

Bij de behandeling van het voorstel **wet Straffen en beschermen** heeft de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid veel aandacht besteed aan het aspect uitvoerbaarheid. Er zijn onder meer vragen gesteld over de positie van gemeenten bij de re-integratie van gedetineerden, de rol van vrijwilligersorganisaties bij re-integratie en de evaluatie van de wet. De minister voor Rechtsbescherming heeft naar aanleiding daarvan na het aannemen van het wetsvoorstel op 23 juni 2020 een **brief** gestuurd aan de Kamer waarin deze aspecten benoemd worden en aangegeven wordt dat zij nader uitgewerkt zullen worden. Het wetsvoorstel wijzigt de detentiefasering in de Penitentiaire beginselenwet en het Wetboek van Strafrecht. Hierdoor komt voor gedetineerden het wettelijk recht op voorwaardelijke invrijheidstelling (VI) na twee derde van de vrijheidsstraf te vervallen. VI wordt voortaan, na een persoonsgerichte afweging, voor een periode van maximaal twee jaar verleend. Daarnaast wordt de eerder ingezette persoonsgerichte aanpak tijdens detentie, waarbij meer nadruk ligt op de eigen verantwoordelijkheid van de gedetineerde en zijn gedrag, van een wettelijke basis voorzien.

Dinsdag 5 november 2019 debatteerde de Eerste Kamer met de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) over het wetsvoorstel **Deactivering van de quotumheffing**. Het wetsvoorstel creëert de mogelijkheid tot opschorting van een heffing voor het niet bereiken van de gestelde doelen om mensen met een arbeidsbeperking aan het werk te helpen als het afgesproken aantal banen voor arbeidsbeperkten in de jaren erna alsnog gerealiseerd wordt. De maatregel gaat gelden voor zowel de overheidssector als de marktsector. Dat met name de overheidssector er niet in slaagt voldoende mensen met een arbeidsbeperking in dienst te nemen, leidde tot ongenoegen bij veel senatoren. Om de vinger aan de pols te kunnen houden, **verzocht** de Kamer om toezending van de jaarlijkse metingen en resultaten van de banenafpraak. Ook wil de Kamer op de hoogte worden gehouden van de plannen rondom de vereenvoudiging van de banenafpraak en de quotumregeling. Zowel het wetsvoorstel als een **motie** waarmee de regering verzocht wordt te onderzoeken hoe er infrastructuur kan komen die zorgt voor voldoende beschut werk voor mensen met een arbeidsbeperking, werden op 12 november 2019 aangenomen.

De Eerste Kamer heeft op 19 mei 2020 ingestemd met het wetsvoorstel **Meer ruimte voor nieuwe scholen** dat regelt dat het begrip ‘richting’ geen doorslaggevende rol meer speelt bij de beslissing om een nieuwe school te bekostigen. Zo ontstaat er meer ruimte voor scholen op basis van een bepaald onderwijsconcept, bepaalde pedagogische opvattingen of bepaalde godsdiensten of levensovertuigingen die nog niet zijn geworteld in de Nederlandse samenleving.

Minister Slob tijdens de behandeling van de wet
Meer ruimte voor nieuwe scholen op 12 mei 2020

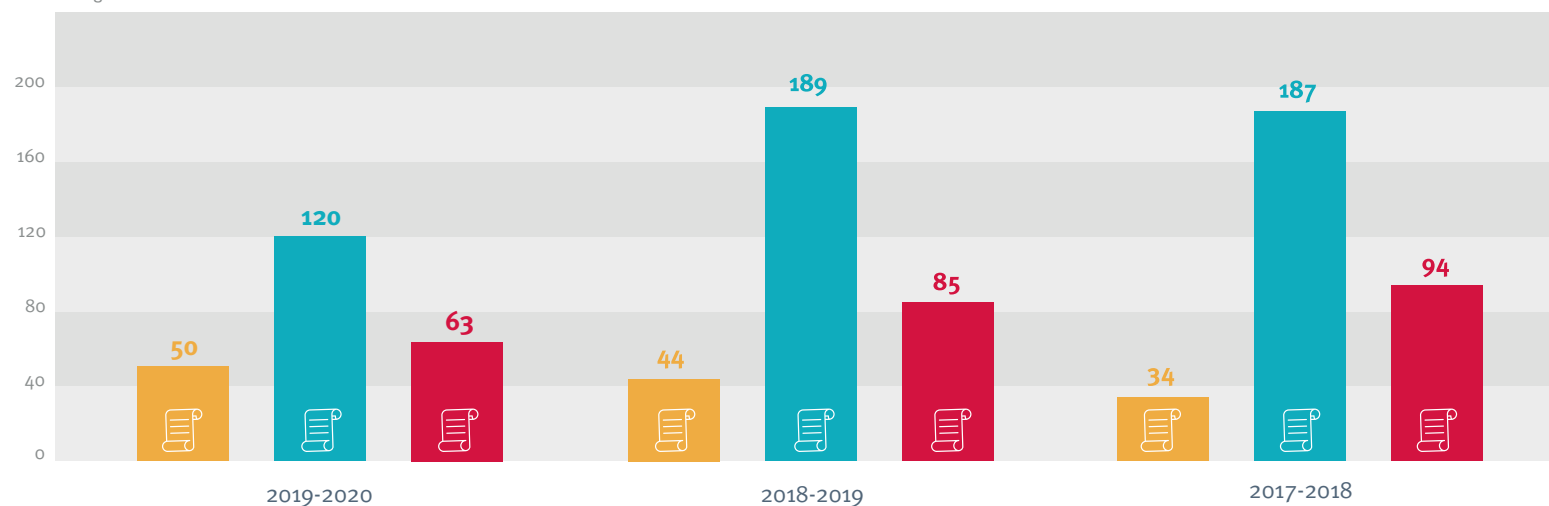
De Kamer tijdens het debat over de Rijkswet
op het Nederlanderschap op 23 juni 2020

Het wetsvoorstel wijzigt verder de wijze waarop de belangstelling voor een nieuwe school wordt gemeten en introduceert een kwaliteitstoets voor nieuwe scholen. Bij een deel van de Eerste Kamer bestond de zorg dat door de stichting van nieuwe scholen de segregatie in de samenleving zou worden vergroot. De minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs nam die zorg zeer serieus en zegde toe een integrale beleidsagenda segregatie op te stellen. Op basis daarvan kunnen indien nodig vervolgstappen worden gezet.

De Eerste Kamer heeft op 30 juni 2020 het voorstel van Rijkswet van de leden Sjoerdsma, Asscher, Van Otterloo, Van Wijngaarden en Van Ojik houdende regels **inzake het creëren van tijdelijke uitzonderingen op de Rijkswet op het Nederlanderschap** aanvaard. Met dit voorstel krijgen Nederlanders die in het Verenigd Koninkrijk wonen de mogelijkheid om de Nederlandse nationaliteit te behouden of, als de Britse nationaliteit al is verkregen, de Nederlandse nationaliteit terug te krijgen. Op 23 juni 2020 debatteerde de Kamer met de initiatiefnemers en staatssecretaris van Justitie en Veiligheid over dit voorstel. De zorg van veel fracties betrof de verhouding van het initiatiefwetsvoorstel tot het terugtreedingsakkoord dat het Verenigd Koninkrijk met de Europese Unie heeft gesloten. Mocht in de uitvoering van het terugtreedingsakkoord blijken dat de rechten van Nederlandse burgers verslechteren, dan kan de Rijkswet bij koninklijk besluit in werking treden. Kritische fracties gaven aan dat het daardoor onduidelijk is of, en anders, wanneer het wetsvoorstel in werking zal treden. De staatssecretaris gaf tijdens het debat aan dat de regering het wetsvoorstel in werking zal laten treden wanneer de afspraken over de rechten van EU-burgers in het terugtreedingsakkoord in de praktijk slechter blijken te zijn.

Gemiddelde duur behandeling wetsvoorstellen

Aantal dagen

- Raad van State
- Tweede Kamer
- Eerste Kamer

1.3. Wetssystematiek en wetgevingsproces (samenhang van wetgeving, novelle/wetswijziging, verhouding formele wet – lagere regelgeving)

Staatssecretaris Knops tijdens de behandeling van de Wet elektronische publicaties op 23 juni 2020

Staatssecretaris Visser beantwoordt vragen van de Kamer tijdens het debat over militair radarstation Herwijnen op 2 december 2019

Een goed voorbeeld van hoe de Eerste Kamer naar de samenhang van wetgeving kijkt, vinden we bij het voorstel voor de **Wet elektronische publicaties**, dat op 23 juni 2020 plenair werd behandeld. Hoewel het wetsvoorstel hoofdzakelijk ziet op het langs elektronische weg publiceren van bekendmakingen, mededelingen en kennisgevingen van (voorgenomen) besluiten, constateerde de Eerste Kamer dat het voorstel ook een wijziging in de **Wet kwaliteitsborging voor het bouwen** doorvoerde. Het voorstel voor deze wet was in mei 2019 door de Eerste Kamer aanvaard.¹ De door de Wet elektronische publicaties bewerkstelligde wijziging van de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen hield in dit geval een schrapping in een derde wet, de **Wet algemene bepalingen omgevingsrecht**, in, die zelf weer bij inwerking-treding van een vierde wet, de **Omgevingswet**, zou moeten vervallen. Binnen de Eerste Kamer bestonden er zorgen of de schrapping wellicht te vroeg zou komen en negatieve gevolgen zou hebben voor het bouwtoezicht. Zij dwong daarom bij de regering de toezegging af dat de inwerkingtreding van het relevante schrappingsartikel in de Wet elektronische publicaties wordt opgeschort tot het moment dat ook de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen en de Omgevingswet in werking treden. Op deze wijze wordt een potentieel juridisch gat gedicht.

De vaste commissies voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking en voor Infrastructuur, Waterstaat en Omgeving behandelden het besluit van de staatssecretaris van Defensie tot toepassing van de **Rijkscoördinatieregeling op het project ‘Militair Radarstation Herwijnen’** (dossier Luchtvaartbeleid). Met het besluit nam de staatssecretaris de besluitvorming en voorbereiding omtrent het genoemde project over van het gemeentebestuur. Een dergelijke overname kan worden gepleegd indien sprake is van nationale belangen en alleen na instemming van beide Kamers der Staten-Generaal. In dit geval betrof het de wens van de regering om een nieuwe militaire radar te plaatsen in Herwijnen, ter vervanging van de verouderde radar in Nieuw-Milligen. Na drie schriftelijke rondes, een mondeling overleg en een plenair debat stemde de Kamer op 17 december 2019 in met het besluit. Wel sprak de Kamer de wens uit om op de hoogte te blijven van de voortgang in het dossier. Bij diverse fracties leefden nog vragen over de stralingseffecten van de radar, over de informatievoorziening richting burgers en over het bestaan van alternatieve locaties. Op 6 februari 2020 stuurde de staatssecretaris enkele onderzoeken inzake de genoemde punten naar de Kamer. De commissies besloten hierop om de behandeling van deze onderzoeken in de Tweede Kamer af te wachten alvorens de behandeling al dan niet op te pakken.

¹ Zie Jaarbericht 2018-2019, p. 18-19.

1.4. Consultatie van deskundigen

Consultatie van deskundigen

De Eerste Kamer organiseert in voorbereiding op de plenaire behandeling van een wet, nota of beleidsthema geregeld deskundigenbijeenkomsten. Bij deze bijeenkomsten worden deskundigen, adviesraden en/of belanghebbenden gevraagd naar hun visie. Doel van die gesprekken is om informatie te verkrijgen over voor de Kamer relevante aspecten van wetgevingskwaliteit, zoals effectiviteit en uitvoerbaarheid. De Eerste Kamer kan bovendien de Afdeling advisering van de Raad van State verzoeken om voorlichting over een wetsvoorstel, bijvoorbeeld nadat het na amendering door de Tweede Kamer dusdanig is gewijzigd dat een nieuw advies van de Raad van State gewenst is.

Op 2 december 2019 hielden de senatoren Rietkerk (CDA), De Vries (Fractie-Otten), Arbouw (VVD), Huizinga-Heringa (ChristenUnie) en Dessing (FVD) hun maidenspeech

Senator Geerdink (VVD) hield op 9 december 2019 haar maidenspeech

De Eerste Kamer heeft de Afdeling advisering van de Raad van State bij brief van 21 mei 2019 verzocht haar van **voorlichting** te voorzien **over een wetsvoorstel tot wijziging van de Mediawet 2008**. Het wetsvoorstel betreft een reeks wijzigingen, onder meer betreffende de benoeming van raden van toezicht en bestuur bij omroeporganisaties, de positie van de STER en de taken van het Commissariaat voor de Media. De behandelende vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap stelde vast dat door aanvaarding van een tweetal amendementen door de Tweede Kamer een aantal nieuwe aspecten aan het wetsvoorstel was toegevoegd. Op grond van het eerste amendement wordt het lidmaatschap van de raad van toezicht of het bestuur van een omroepvereniging of samenwerkingsomroep onverenigbaar verklaard met het lidmaatschap van de Kamers en met een landelijke functie bij een politieke partij. De Eerste Kamer heeft de Afdeling advisering gevraagd op de constitutionele aspecten (zoals de relatie met verschillende grondrechten), de consistentie en de te verwachten effectiviteit van deze onverenigbaarheden in te gaan. Het tweede amendement belast het Commissariaat voor de Media met de handhaving van de naleving van het redactiestatuut van publieke en commerciële media-instellingen. De Kamer heeft de Afdeling advisering gevraagd haar voor te lichten over de plaats van het redactiestatuut in het licht van het systeem van de Mediawet en de daarin vastgelegde taken en verantwoordelijkheden van het Commissariaat enerzijds en de media-instellingen zelf anderzijds. Zodra de gevraagde voorlichting is ontvangen, gaat het voorbereidend onderzoek van het wetsvoorstel van start.

De vaste commissie voor Infrastructuur, Waterstaat en Omgeving heeft in het afgelopen parlementaire jaar een vervolg gegeven aan de behandeling van de stelselwijziging van het omgevingsrecht mede met de behandeling van het wetsvoorstel Invoeringswet Omgevingswet. In het kader van de behandeling van dit wetsvoorstel heeft de commissie een deskundigenbijeenkomst georganiseerd die plaatsvond op 15 oktober 2019. Tijdens de deskundigenbijeenkomst zijn

vier thema's aan bod gekomen: uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid, participatie, Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO), en rechtspraak en rechtsbescherming. Verschillende deskundigen hebben hun visie gegeven op deze thema's. Na hun inleidingen werden de senatoren in de gelegenheid gesteld aan de deskundigen vragen te stellen. De ontvangen informatie werd meegenomen in de verdere behandeling van het wetsvoorstel.

*Deskundigenbijeenkomst over
Strafbaarstelling verblijf in terroristisch
gebied op 12 november 2019*

Tijdens de behandeling van het wetsvoorstel **Strafbaarstelling verblijf in een door een terroristische organisatie gecontroleerd gebied** heeft de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid op 12 november 2019 een **deskundigenbijeenkomst** georganiseerd. In deze bijeenkomst kwamen drie invalshoeken aan bod: niet-gouvernementele organisaties, journalistiek en wetenschap/juridisch. Bij elke invalshoek gaf een aantal deskundigen een visie op het wetsvoorstel. Na hun inleidingen kregen de senatoren de gelegenheid vragen te stellen aan de deskundigen. De vaste commissie voor Justitie en Veiligheid heeft op 10 februari 2020 **voorlopig verslag** uitgebracht. In dit verslag is veelvuldig verwezen naar de informatie die is uitgewisseld tijdens de deskundigenbijeenkomst. Op 24 juli werd de memorie van antwoord ontvangen, waarna de commissie op 8 september 2020 de verdere behandeling besprak.

De vaste commissie voor Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking organiseerde op dinsdag 12 en dinsdag 19 mei 2020 **twee deskundigenbijeenkomsten over het wetsvoorstel ter goedkeuring van de Brede Economische en Handelsovereenkomst tussen Canada en de Europese Unie (CETA)**. Het **wetsvoorstel** regelt de Nederlandse goedkeuring van het handelsverdrag tussen de Europese Unie (EU) en Canada, dat door alle EU-lidstaten en Canada individueel moet worden goedgekeurd. **Tijdens de deskundigenbijeenkomsten** traden Kamerleden in gesprek met experts en belanghebbenden die hun licht lieten schijnen over de diverse aspecten van het CETA-verdrag. Onder de sprekers waren diverse academische experts op het gebied van handelsverdragen, alsmede vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties. Ook spraken de Kamerleden via een videoverbinding met de Europees Commissaris voor Handel, Phil Hogan, en met de ambassadeur van Canada, Lisa Helfand. Het wetsvoorstel is nog in behandeling bij de commissie en wordt naar verwachting pas in het nieuwe parlementaire jaar afgerond.

Eerste deskundigenbijeenkomst CETA op 12 mei 2020

Tweede deskundigenbijeenkomst CETA op 19 mei 2020

Senatoren Van Pareren (FVD) en Kluit (GroenLinks) hielden op 16 december 2020 hun maidenspeech

Senator Nanninga (FVD) hield op 16 december 2019 haar maidenspeech

Felicitaties voor de senatoren Prins (CDA) en Nicolai (PvdD) die op 17 december 2019 hun maidenspeech hielden

De commissie voor Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat/Algemene Zaken en Huis van de Koning heeft op 30 juni 2020 een **deskundigenbijeenkomst** gehouden over het voorstel voor de **Wet digitale overheid**. Deze kaderwet bevat een eerste tranche van regelgeving ten behoeve van de verdere digitalisering van de overheid op de verschillende niveaus. Het wetsvoorstel regelt dat burgers met de overheid zaken kunnen doen via een veilige en betrouwbare generieke digitale infrastructuur. Naast de bekende DigiD worden private inlogmiddelen toegestaan, die door publieke dienstverleners moeten worden geaccepteerd. Het voorstel behaalde een kleine meerderheid in de Tweede Kamer en riep bij de commissie voor Binnenlandse Zaken van de Eerste Kamer veel vragen op. De commissie besloot daarom, na eerst een technische briefing van departementsambtenaren te hebben ontvangen, een deskundigenbijeenkomst (pdf) over het voorstel te organiseren. Vanuit hun verschillende expertises belichtten de uitgenodigde deskundigen de thema's privacy en bescherming van persoonsgegevens, de betrokkenheid van het parlement bij de op basis van de kaderwet vastgestelde lagere regelgeving, de toegankelijkheid van de publieke dienstverlening en de handhaafbaarheid van de wet. Een week na de deskundigenbijeenkomst besloot de commissie het voorbereidend onderzoek op 22 september 2020 te houden. Bijzonder was dat zij vooruitlopend hierop de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties een brief stuurde met een aantal prealabele vragen, die op 31 augustus 2020 werden beantwoord.

Deskundigenbijeenkomst Digitale overheid op 30 juni 2020

1.5. Verworpen, ingetrokken en aangehouden wetsvoorstellen

Twee wetsvoorstellen haalden de eindstreep niet. Op 2 juni 2020 verwierp de Eerste Kamer een wetsvoorstel dat een **einde wilde maken aan het discriminerend onderscheid tussen bloedverwanten in de tweede graad** en anderen die een gezamenlijke huishouding voeren waarbij sprake is van zorgbehoefte. Het wetsvoorstel tot **afschaffing van de fusietoets in het funderend onderwijs** was op 16 juni 2020 hetzelfde lot beschoren.

Staatssecretaris Van Ark tijdens de stemming over Discriminerend onderscheid tweedegraads bloedverwanten op 2 juni 2020

Momenteel wordt in relaties waarbij bloedverwanten in de tweede graad zijn betrokken en waarvan er één zorgbehoefte heeft, bij een uitkering geen rekening gehouden met het gezamenlijke inkomen of vermogen. Het op 2 juni 2020 verworpen wetsvoorstel beoogde **de afwijkende behandeling van bloedverwanten in de tweede graad ten opzichte van niet-bloedverwanten uit de Participatiewet en enkele andere wetten te halen**. Naar aanleiding van uitspraken van de Centrale Raad van Beroep en van de Hoge Raad stelde de regering zich op het standpunt dat het laten voortbestaan van dit onderscheid niet te rechtvaardigen is en diende te worden opgeheven. Echter, om het discriminerend karakter van de huidige regeling tegen te gaan, zou ook de keus kunnen worden gemaakt voor een verbreding van de uitzonderingsbepaling, waardoor de groep mensen die het betreft groter wordt, zo betoogden diverse fracties. De regering bleef erbij dat het opheffen van de uitzonderingsbepaling de enige mogelijkheid was, een standpunt dat niet gedeeld werd door de meerderheid van de senaat, zo bleek na stemming over het wetsvoorstel.

Minister Slob tijdens het debat over de afschaffing van de fusietoets in het funderend onderwijs op 9 juni 2020

Het tweede wetsvoorstel dat verworpen werd in het parlementaire jaar 2019-2020 was een voorstel tot **afschaffing van de fusietoets in het funderend onderwijs**. Deze fusietoets geldt sinds 2011 en houdt in dat, met het oog op behoud van een divers onderwijsaanbod, voor veel schoolfusies de goedkeuring van de minister vereist is. Het wetsvoorstel tot afschaffing van de fusietoets vloeide voort uit het regeerakkoord van het kabinet-Rutte III. Het voorstel behaalde in september 2019 een krappe meerderheid in de Tweede Kamer, maar sneuvelde dus in de Eerste Kamer. Hoewel de voorstanders onder de senatoren betoogden dat het voorstel tot minder bureaucratie zou leiden, meenden de tegenstanders dat de huidige fusietoets de kleinschaligheid en de menselijke maat in het onderwijs beschermt en daarom niet gemist kan worden. Bij de stemming bleken de tegenstanders in de meerderheid te zijn.

Het wetsvoorstel Vergroten investeringsmogelijkheden in medisch-specialistische zorg, sinds 2014 aanhangig in de Eerste Kamer, is door de minister voor Medische Zorg en Sport (MZS) bij brief van 25 oktober 2019 uiteindelijk ingetrokken. De plenaire behandeling van het wetsvoorstel werd op 9 december 2014 op verzoek van de toenmalige minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) aangehouden, in afwachting van de naar aanleiding van het amendement-Bruins Slot aan de Raad van State gevraagde voorlichting over het overheidstoezicht op vastgoedtransacties. De minister van VWS kondigde naar aanleiding van de reactie van de Raad van State op 9 maart 2016 een novelle aan. Deze novelle liet echter op zich wachten, want voordat met nieuwe regelgeving kon worden gekomen,

Senator Verkerk (ChristenUnie) hield op 28 januari 2020 zijn maidenspeech

Senator Doornhof (CDA) hield op 4 februari 2020 zijn maidenspeech

Felicitaties voor senator De Blécourt-Wouterse (VVD) die op 10 maart 2020 haar maidenspeech hield

was nader onderzoek nodig, zo bleek uit de brief van 13 juli 2018 van de bewindspersonen van VWS. Over de uitkomsten van het onderzoek werd de Kamer op 9 juli 2019 geïnformeerd en de Kamer werd opnieuw verzocht om het wetsvoorstel aan te houden. Dit verzoek was echter niet voorzien van een concrete tijdsbegrenzing. Gelet op de beleidslijn ten aanzien van wetsvoorstellen die tijdens de plenaire behandeling zijn aangehouden, besloot de Kamer tot voortzetting van de plenaire behandeling van het wetsvoorstel. Zo ver kwam het niet. De minister voor MZS liet weten dat het, vooruitlopend op de nog uit te werken maatregelen, niet logisch was om het wetsvoorstel langer aan te houden en trok het op 25 oktober 2019 in.

Behandelde wetsvoorstellen

Totaal aantal wetsvoorstellen behandeld (incl. begrotingsvoorstellen)	316	280	295
· Aantal initiatiefwetsvoorstellen	9	13	13
Totaal aantal wetsvoorstellen afgehandeld	239*	208*	217
· Aangenomen	236	202	211
· Verworpen	2	3	2
Aantal hamerstukken	181	156	173
· Waarvan eerst schriftelijk voorbereid door commissies	29	17	24
· Aantal wetsvoorstellen schriftelijk voorbereid door commissies	58	50	44
· Aantal wetsvoorstellen plenair behandeld	51	42	38
	2019-2020	2018-2019	2017-2018

* Wet vergroten investeringsmogelijkheden in medisch-specialistische zorg is ingetrokken op 25 oktober 2019

Algemene politieke beschouwingen

Impressie van de Algemene politieke beschouwingen op 29 oktober 2019.

Algemene politieke beschouwingen

Impressie van de Algemene politieke beschouwingen op 29 oktober 2019.

2. De Eerste Kamer als controleur van de regering

Dinsdag 29 oktober 2019 vonden de **Algemene politieke beschouwingen (Apb)** plaats in de Eerste Kamer. De Kamer en de regering bespraken de hoofdlijnen van het regeringsbeleid (de Rijksbegroting) voor het volgend jaar, zoals die op Prinsjesdag zijn gepresenteerd. Het was de eerste keer in de Kamerperiode 2019-2023 dat de Apb door de Eerste Kamer in de nieuwe samenstelling plaatsvonden. Tijdens het debat werd met minister-president Rutte gedebatteerd over onder andere de democratische rechtsstaat, het klimaat, het onderwijs en de gevolgen van de uitspraak van de Raad van State over het stikstofbeleid. De Kamer nam een motie aan die de regering verzoekt alle voorgenomen subsidies voor hout als bijstook in kolencentrales op zo kort mogelijke termijn stop te zetten. Eerst moet worden gewacht op het duurzaamheidskader van het Planbureau voor de Leefomgeving en het komende SER-advies over biomassa en vaststelling van nadere regels in het parlement.

Minister Hoekstra en staatssecretaris Snel tijdens de Algemene Financiële Beschouwingen op 19 november 2019

Dinsdag 19 november 2019 debatteerde de Eerste Kamer vervolgens met minister Hoekstra en staatssecretaris Snel van Financiën tijdens de **Algemene Financiële Beschouwingen**. Het jaarlijkse debat ging over het financiële deel van de Rijksbegroting voor 2020. Aan de orde kwamen onder andere de overheidsfinanciën, het fiscale stelsel en het toeslagensysteem, de pensioenen, inkomsten en uitgaven, het loslaten van de ‘Zalmnorm’, stikstofproblematiek, verduurzaming en het op Prinsjesdag gepresenteerde investeringsfonds. Waar sommige fracties het accent op belastingverlaging en -vereenvoudiging legden, riepen andere fracties het kabinet op om meer te investeren in (jeugd)zorg, onderwijs en energietransitie.

De Kamer tijdens de behandeling van het Belastingplan 2020 op 9 december 2019

Enkele weken later ging de Kamer in debat met staatssecretaris Snel van Financiën over het **Pakket Belastingplan 2020**. De Kamerleden spraken hun zorgen uit over de problemen met de toeslagen bij de Belastingdienst. Met betrekking tot de voorliggende wetsvoorstellen in het pakket ging de Kamer vooral in op de stijging van de marginale druk, de groter wordende inkomensverschillen en de verhoging van de accijns op tabak en sigaretten. Ook was er veel aandacht voor de heffing op Opslag van Duurzame Energie (ODE) die met name het midden- en kleinbedrijf, zoals de glastuinbouw, raakt. Veel vragen gingen over belastingontwijking en het openbaar maken van zogenoemde vergrijpboeten door belastingadviseurs. Een vergrijpboete is een boete die de fiscus kan opleggen wanneer de belastingplichtige zijn aangifte niet of onjuist heeft gedaan. De Kamer stemde in met het pakket aan wetsvoorstellen. Ook werden drie moties aangenomen. De eerste motie verzocht de regering een studie te maken naar de vereenvoudigingen van het belastingstelsel die in Groot-Brittannië zijn doorgevoerd en te evalueren in hoeverre de goede elementen hiervan kunnen worden overgenomen in het Nederlandse stelsel en de Kamer hierover te informeren. De tweede motie verzocht de regering te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om de extreme lastenstijging door de invoering van de ODE-heffing te verminderen en eventueel te temporiseren. De derde aangenomen motie verzocht de staatssecretaris te bevorderen dubbele belastingheffing voor bedrijven die in meerdere Europese landen actief zijn, zoveel mogelijk te voorkomen.

Minister Knops tijdens het debat over het rapport van de Staatscommissie parlementair stelsel op 4 februari 2020

De Eerste Kamer heeft op 4 februari 2020 een groot debat met de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties gehouden over het in december 2018 verschenen eindrapport van de **Staatscommissie parlementair stelsel**.² Hoewel het debat in principe alle aanbevelingen van de staatscommissie over democratie, rechtsstaat en parlement betrof, was een belangrijke plaats gereserveerd voor de positie van de Eerste Kamer zelf. De regering had al in haar reactie op het eindrapport van de Staatscommissie aangegeven de aanbeveling over te nemen om de tweede lezing van een grondwetsherziening in een verenigde vergadering te doen plaatsvinden. Daardoor neemt het gewicht van de stem van een Eerste Kamerlid in tweede lezing af. Bovendien wil de regering, anders dan de Staatscommissie, het systeem voor de verkiezing van de Eerste Kamer zoals dat tot 1983 heeft gegolden herinvoeren. In dit systeem worden senatoren voor zes jaar gekozen en treedt iedere drie jaar de helft van hen af. De regering leek enige haast te willen maken met deze twee voorstellen, want zij lanceerde hierover al in september 2019, nog voordat de kabinetsreactie met de Kamers kon worden besproken, een internetconsultatie. De Eerste Kamer vond dat te snel gaan: bij de Algemene Politieke Beschouwingen nam zij een motie aan waarin zij, kort gezegd, de regering opriep eerst in beide Kamers een debat over het hele eindrapport te voeren.

De regering bleek bereid te doen wat van haar gevraagd werd en in het debat op 4 februari 2020 is dan ook geconstateerd dat de motie was uitgevoerd. In dat debat werden beide hiervoor genoemde voorstellen ten aanzien van de Eerste Kamer – een zwakkere rol bij de tweede lezing van een grondwetsherziening en een andere wijze van verkiezen – kritisch ontvangen. De belangrijkste opbrengst van het debat was een aangenomen motie waarin de regering werd verzocht voor het zomerreces met het tweede en laatste deel van de kabinetsreactie te komen. Moties over afschaffing van de Eerste Kamer, de macht van de rechtsprekende macht, een gekozen minister-president en een bindend correctief referendum werden verworpen. Kort voor het zomerreces verscheen inderdaad het tweede deel van de kabinetsreactie. Hierin neemt de regering onder meer een positieve grondhouding in ten aanzien van een terugzendrecht voor de Eerste Kamer, zoals aanbevolen door de Staatscommissie. Een dergelijk recht houdt in dat de Eerste Kamer wetsvoorstellen waartegen zij bezwaren koestert terug zou kunnen sturen naar de Tweede Kamer.

Op 15 juli 2020 heeft de regering concrete wetsvoorstellen ingediend over de tweede lezing van de grondwetsherziening en de wijze van verkiezen van de Eerste Kamer. Mochten de beide Kamers de voorstellen aannemen, dan moeten er eerst verkiezingen voor de Tweede Kamer worden gehouden voordat de tweede lezing kan plaatsvinden. In die tweede lezing is in beide Kamers een tweederdemeerderheid vereist.

² Zie over dit eindrapport eerder Jaarbericht 2018-2019, p. 11-12.

Ministers Grapperhaus en Dekker in debat met de Kamer tijdens het debat over de staat van de rechtsstaat op 10 maart 2020

Op 10 maart 2020, enkele dagen voor de eerste *lockdown* in Nederland, heeft het periodieke **beleidsdebat over de staat van de rechtsstaat** plaatsgevonden. De leden van de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid gingen in debat met de minister van Justitie en Veiligheid en de minister voor Rechtsbescherming over een aantal thema's. Onder andere werd gesproken over de aanpak van ondermijnende criminaliteit, de verhouding binnen de trias politica en de rechtspraak.

Tijdens het debat zijn acht moties ingediend, waarvan er vier zijn aangenomen. De motie die de regering onder meer verzoekt om zorg te dragen voor betere voorlichting aan slachtoffers van strafbare feiten omtrent bestaande privacy-rechten, zodat zij zich hierop kunnen beroepen, is met algemene stemmen aangenomen. Daarnaast is een motie die de regering in het kader van de bestrijding van zware criminaliteit verzoekt ter bescherming van de integriteit onderzoek te doen naar de kwetsbaarheden van het financiële stelsel, de adviserende sectoren in brede zin en de gevoelige branches en deze daartoe op systematisch niveau zo door te lichten dat een eerste overzicht wordt verkregen welke kwetsbaarheden er zijn en of de huidige wetgeving en het beleid in afdoende mate hier een antwoord op geven of dat actie op dit punt geboden is, met een grote meerderheid aangenomen. Ook zijn nog twee moties aangenomen die niet aan de regering, maar aan de Kamer zelf gericht waren. De eerste motie betreft een verzoek aan de Algemene Rekenkamer om, in vervolg op haar eerdere bevindingen, een onderzoek te doen en advies te geven hoe de onafhankelijkheid van de rechtspraak beter kan worden geborgd in de begrotingssystematiek. In vervolg op deze aangenomen motie is een brief aan de Algemene Rekenkamer gestuurd, waarin het verzoek is voorgelegd.

De tweede motie betreft een verzoek tot voorlichting aan de Afdeling advisering van de Raad van State met betrekking tot de verbetering van de kwaliteit van rechtsbescherming van de individuele burger. Het voorlichtingsverzoek is vervolgens plenair als hamerstuk vastgesteld en aangeboden aan de Afdeling.

Met het debat van 26 mei 2020 is er een voorlopig sluitstuk gekomen aan een intensieve gedachtewisseling tussen de Eerste Kamer en de regering over het **vaststellen van een kwantitatieve reductiedoelstelling voor kinderarmoede**. SP-senator Kox besloot tijdens dat debat zijn eerder aangehouden motie in te trekken, aangezien de wens van de Kamer om te komen tot een kwantitatieve reductiedoelstelling onderdeel is geworden van het kabinetsbeleid. Die motie was overigens reeds ingediend tijdens de behandeling van de Miljoenennota 2018 en betrof een vervolg op twee eerder door de Kamer aanvaarde moties uit 2016 en 2017. In het parlementaire jaar 2019-2020 heeft de Kamer op verschillende momenten van gedachten gewisseld met de regering over de mogelijkheden om te komen tot een kwantitatieve reductiedoelstelling voor kinderarmoede, zowel voor Europees Nederland als voor Caribisch Nederland. Op 2 oktober 2019 zette de staatssecretaris haar ambities schriftelijk uiteen met betrekking tot de reductie van kinderarmoede. Die brief vormde aanleiding voor een mondeling overleg op 21 januari 2020 waarin met name werd stilgestaan bij de wijze waarop de motie-Kox c.s. door de regering zal worden uitgevoerd. Na afloop verzocht de Kamer de staatssecretaris om de reductiedoelstelling meer kwantificeerbaar vorm te geven. Haar antwoordbrief van 9 april 2020 leidde uiteindelijk tot het plenaire debat van 26 mei 2020.

Senator Van Hattem (PVV) en staatssecretaris Broekers in debat over de begrotingsstaat van Justitie en Veiligheid op 2 juni 2020

De Eerste Kamer stemde 9 juni 2020 over een **Wijziging van de begrotingsstaat van het ministerie van Justitie en Veiligheid**. Bij stemming van zitten en opstaan is het wetsvoorstel aanvaard. De Kamer debatteerde op 2 juni 2020 met de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid over het wetsvoorstel. Tijdens het debat heeft de staatssecretaris onder meer toegezegd door middel van een geobjectiverde weergave de inhoud van de gespreksverslagen van de provinciale regietafels, waar wordt gesproken over de mogelijkheden voor opvanglocaties met provincie en gemeente, te verstrekken. Tijdens het debat zijn vier moties ingediend, die op 9 juni 2020 alle zijn verworpen.

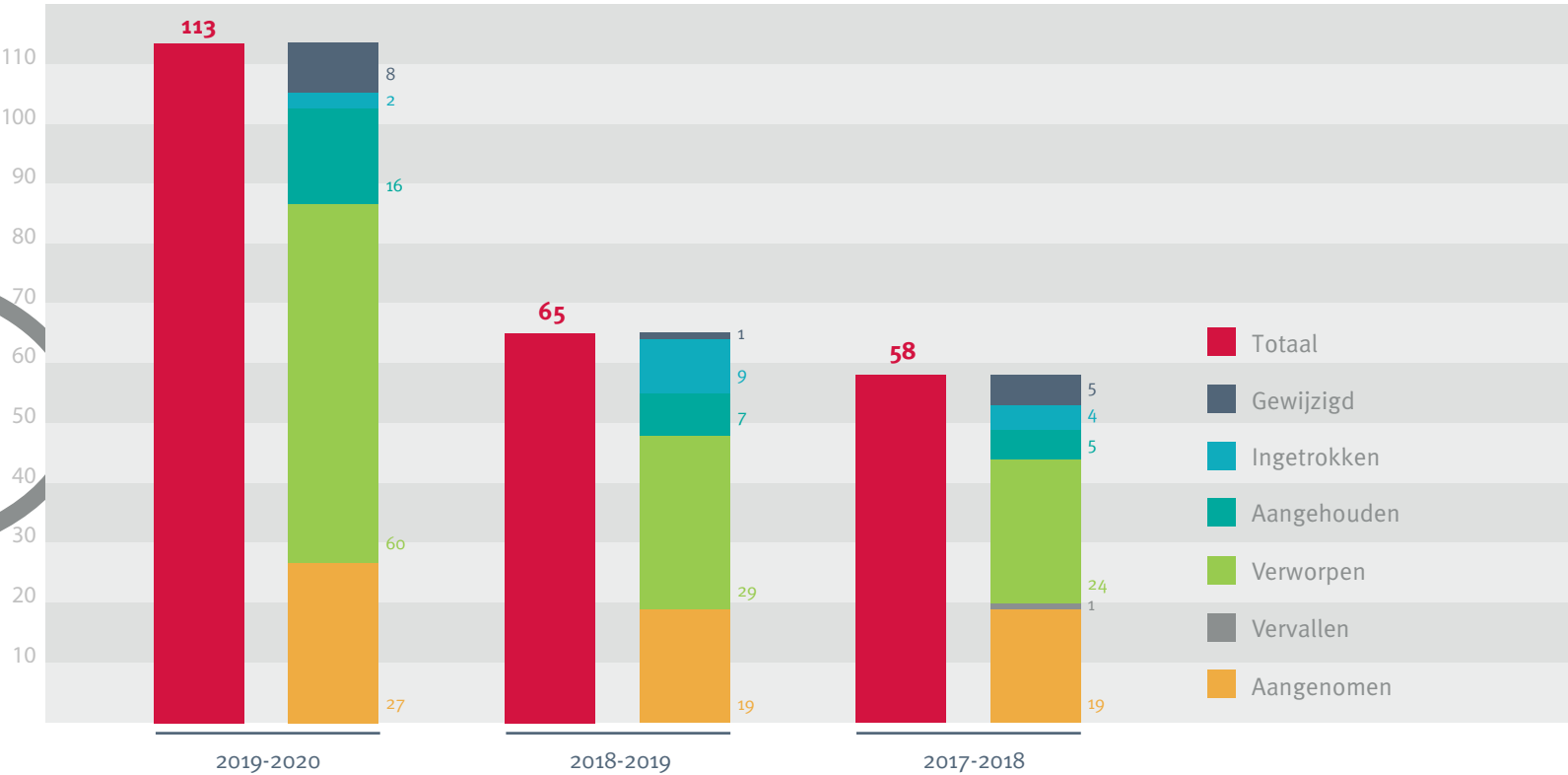

Vergaderstatistieken

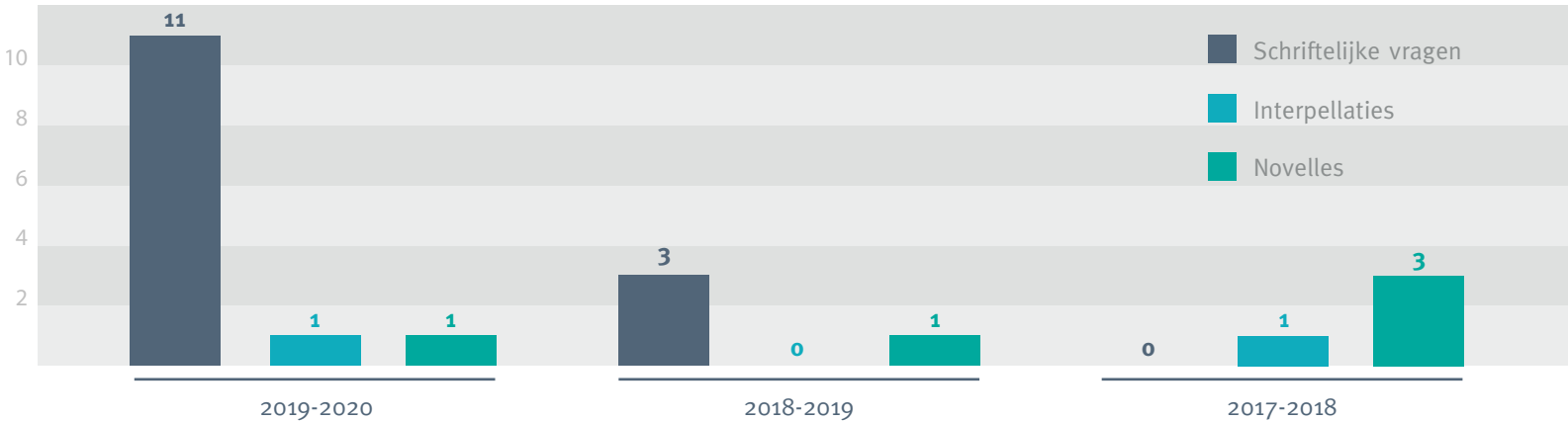
	2019-2020	2018-2019	2017-2018
Plenaire vergaderingen	37	39	39
Commissievergaderingen	531	478	336
Mondelinge overleggen met een minister of staatssecretaris	11	12	6
Deskundigenbijeenkomsten	5	7	9
Technische briefings	10	12	11
Petitieaanbiedingen	3	4	3

Gebruik van bevoegdheden in de Eerste Kamer

Moties

Schriftelijke vragen, interpellaties, novelles

3. Koninkrijksrelaties

Op 7 juli 2020 heeft de Kamer met algemene stemmen het **wetsvoorstel Herstel voorzieningen Sint Eustatius** aanvaard. Met dit wetsvoorstel wordt de bestuurlijke ingreep op Sint Eustatius verlengd en worden tegelijk regels gesteld om te komen tot een geleidelijke afbouw van de maatregelen die op grond van de Tijdelijke wet taakverwaarlozing Sint Eustatius³ werden genomen. Reeds bij de behandeling van die tijdelijke wet vroeg de Eerste Kamer bij de regering om aandacht voor de mogelijkheden om zo spoedig mogelijk en stapsgewijs te kunnen terugkeren naar de reguliere situatie van herstel van de lokale democratie in Sint Eustatius. Met het aanvaarden van het wetsvoorstel op 7 juli 2020 is hierin een eerste stap gezet.

Na jaren van inzet vanuit de vaste commissie voor Koninkrijksrelaties om te komen tot vaststelling van een **sociaal minimum voor Caribisch Nederland**, stelde de regering bij de eerste voortgangsrapportage van 27 juni 2019 uiteindelijk een ijkpunt voor de bestaanszekerheid voor Caribisch Nederland vast. Dat ijkpunt moet inzichtelijk maken hoeveel geld gemiddeld nodig is per persoon of per huishouden om in het eigen levensonderhoud te kunnen voorzien. De regering informeert de Kamers door middel van kwartaalrapportages over de voortgang van het ijkpunt sociaal minimum Caribisch Nederland.

De inzet van de Eerste Kamer is erop gericht de resultaten van het regeringsbeleid parlementair controleerbaar te maken. Met name waar de beleidsmaatregelen zijn gericht op inkomensverbetering vond de Eerste Kamer dat de effecten onvoldoende controleerbaar werden gerapporteerd. Een consequentie daarvan is dat in de voortgangsrapportages niet direct zichtbaar is of de kloof tussen inkomsten en uitgaven kleiner wordt en dus of inwoners van Caribisch Nederland het daadwerkelijk beter krijgen. De staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid gaf in antwoord op deze vragen van de Kamer aan het inzicht in de onderlinge verhouding tussen de inkomsten en uitgaven te willen verbeteren en dit voortaan schematisch inzichtelijk te maken in de voortgangsrapportages.

Het **Interparlementair Koninkrijksoverleg (IPKO)**, een meerdaags overleg van delegaties van de Staten van Aruba, van Curaçao en van Sint Maarten, alsmede een Staten-Generaaldelegatie komt normaal gesproken tweemaal per jaar bijeen in een van de landen in het Koninkrijk. Vanwege het coronavirus en de bijbehorende reisbeperkingen kon dit parlementaire jaar alleen de bijeenkomst op Curaçao in januari 2020 regulier doorgang vinden. De delegatie van Sint Maarten was daarbij afwezig in verband met de lokale Statenverkiezingen. De Eerste en Tweede Kamerleden en Statenleden hebben in Willemstad van gedachten gewisseld over de situatie in Venezuela en de effecten daarvan op met name de Benedenwindse eilanden, alsook over milieu, energie, klimaat en natuur. De delegaties konden geen overeenstemming bereiken over een vorm van structurele verkiezingswaarneming door parlementariërs binnen het Koninkrijk.

Met een persconferentie werd het IPKO op 10 januari 2020 afgesloten

³ Zie over dit wetsvoorstel eerder Jaarbericht 2017-2018, p. 29-30.

*Senator Veldhoen (GroenLinks) hield
op 10 maart 2020 haar maidenspeech*

*Senator Adriaansens (VVD) hield
op 12 mei 2020 haar maidenspeech*

Noemenswaardig aan dit IPKO waren ook de informatieve werkbezoeken aan de barakken van de vreemdelingenbewaring SDKK en aan het in gebruik genomen nieuwe ziekenhuis, het Curaçao Medical Center. Buiten het IPKO om heeft de Staten-Generaaldelegatie onder meer op Bonaire gesprekken gevoerd bij mensen thuis die te maken hebben met uiteenlopende sociaaleconomische problematiek. In Curaçao bracht de delegatie een bezoek aan de kliniek Salú pa Tur waar men zich focust op het leveren van basisgezondheidszorg aan migranten.

Nadat de landen in het Koninkrijk in maart 2020 werden geconfronteerd met de wereldwijde corona-uitbraak volgde intensief contact via video, mail en sociale media tussen de Statenvoorzitters en de commissievoorzitters Koninkrijksrelaties: over de pandemie, de beheersmaatregelen in de landen en de maatschappelijke gevolgen. Omdat alle parlementariërs het belangrijk vonden om onderling contact te houden en rechtstreeks informatie uit te wisselen, heeft op 11 en 12 juni 2020 een informeel digitaal Interparlementair Koninkrijksoverleg plaatsgehad. Er werd in het bijzonder gesproken over de effecten van de coronapandemie op de landen binnen het Koninkrijk, het gevolgde besluitvormingsproces voor liquiditeitssteun vanuit Nederland en de verwachtingen voor de korte en middellange termijn. Gesproken is over reële samenwerking en het gezamenlijk perspectief. Het IPKO was positief gestemd over de mogelijkheden tot digitaal overleg en onderzoekt de mogelijkheid om vaker op deze wijze onderling contact te hebben.

Prinsjesdag 2019

De Verenigde Vergadering der Staten-Generaal op Prinsjesdag in de Ridderzaal markeert met het uitspreken van de Troonrede door de Koning de start van het nieuwe politieke jaar. De vergadering wordt geleid door de Voorzitter van de Eerste Kamer.

II. De Eerste Kamer in internationaal verband

Donderdag 30 januari 2020 ontvingen de Eerste en Tweede Kamer de Nederlandse ambassadeurs in het kader van de jaarlijkse Ambassadeursconferentie

1. De Eerste Kamer en Europa

Europese werkwijze

De Eerste Kamer stelt jaarlijks een Europees werkprogramma vast. Dit is een lijst met prioriteiten die geselecteerd zijn uit het Werkprogramma van de Europese Commissie. De Kamer verzoekt de regering om rekening te houden met de selectie, met het oog op een tijdige en adequate informatievoorziening over deze Europese voorstellen aan de Eerste Kamer.

Elk gepubliceerd Europees voorstel op de prioritaire lijst wordt geagendeerd in de eerstvolgende vergadering van de verantwoordelijke Kamercommissie. Deze bepaalt op dat moment óf en hoe het voorstel behandeld wordt. Voor alle op deze lijst voorkomende onderwerpen worden elektronische dossiers aangemaakt op Europapoort.

Ook voorstellen die niet zijn opgenomen in het Europese werkprogramma van de Eerste Kamer kunnen na publicatie alsnog in behandeling worden genomen door de Eerste Kamer. Daartoe wordt aan de agenda van de Kamercommissies wekelijks een overzicht toegevoegd van gepubliceerde voorstellen.

Jaarlijks duidt de Eerste Kamer in het **Europees werkprogramma** de voor haar prioritaire dossiers aan onder de beleids- en wetgevingsinitiatieven die de Europese Commissie voor het komende jaar aankondigt. De coronacrisis heeft de jaarlijkse prioritaire selectieprocedure van de Kamer uit het werkprogramma van de Europese Commissie doorkruist, omdat de Europese Commissie aankondigde vanwege de pandemie met een herzien Werkprogramma 2020 te komen. De Eerste Kamer heeft daarop de selectieprocedure onderbroken en werkt nu op basis van een informele groslijst gebaseerd op de prioriteitstelling door afzonderlijke fracties. Mede om deze reden is de lijst langer dan de formele werkprogramma's van de afgelopen jaren. Het jaarlijkse beleidsdebat Algemene Europese Beschouwingen dat in april 2020 zou plaatsvinden, is vanwege de coronacrisis uitgesteld tot een later moment.

Senator Pouw-Verweij (FVD) hield haar maidenspeech op 26 mei 2020

Senator Van der Burg (VVD) hield zijn maidenspeech op 23 juni 2020

De coronapandemie had ook gevolgen voor de interparlementaire conferenties die door het voorzitterschap van de Europese Unie worden georganiseerd. Vanaf half maart werden conferenties uitgesteld of vonden plaats via een video-verbinding. Zo werd de **Conferentie van Parlementsvoorzitters van de EU (COSAC)**, die in mei zou plaatsvinden onder Fins voorzitterschap, geheel uitgesteld naar het voorjaar van 2021. De plenaire COSAC, de conferentie van delegaties uit de commissies van Europese aangelegenheden van de nationale parlementen van de lidstaten van de Europese Unie en een delegatie van het Europees Parlement, werd onder het Kroatische voorzitterschap in het voorjaar van 2020 vervangen door een buitengewone bijeenkomst van commissievoorzitters en vond plaats in de vorm van een video-conferentie. Met name de gevolgen van de coronacrisis op de lopende onderhandelingen over het Meerjarig Financieel Kader voor de EU voor 2021-2027 en een herstelstrategie, alsook de aankomende Conferentie over de Toekomst van Europa, werden in deze digitale bijeenkomst besproken.

2. *Internationale verdragen*

De Eerste Kamer heeft als medewetgever ook een rol in het goedkeuren en opzeggen van internationale verdragen. Zo keurde de Kamer op 12 november 2019 de toetreding van Noord-Macedonië tot de NAVO goed door het daartoe strekkende wetsvoorstel **Goedkeuring Protocol Noord-Atlantisch Verdrag betreffende de toetreding van de Republiek Noord-Macedonië** te aanvaarden. Met deze aanvaarding kon de Nederlandse regering het nationale ratificatieproces afronden en in NAVO-verband instemmen met de toetreding van het genoemde land. Na één ronde van schriftelijke vragen werd een plenair debat gevoerd over het voorstel, waarbij alleen de fracties van FVD en SP het woord voerden. Deze twee fracties toonden zich kritisch over de NAVO-toetreding van Noord-Macedonië, wat echter niet verhinderde dat het voorstel met een ruime meerderheid werd aangenomen.

Behandeling nieuwe Europese voorstellen

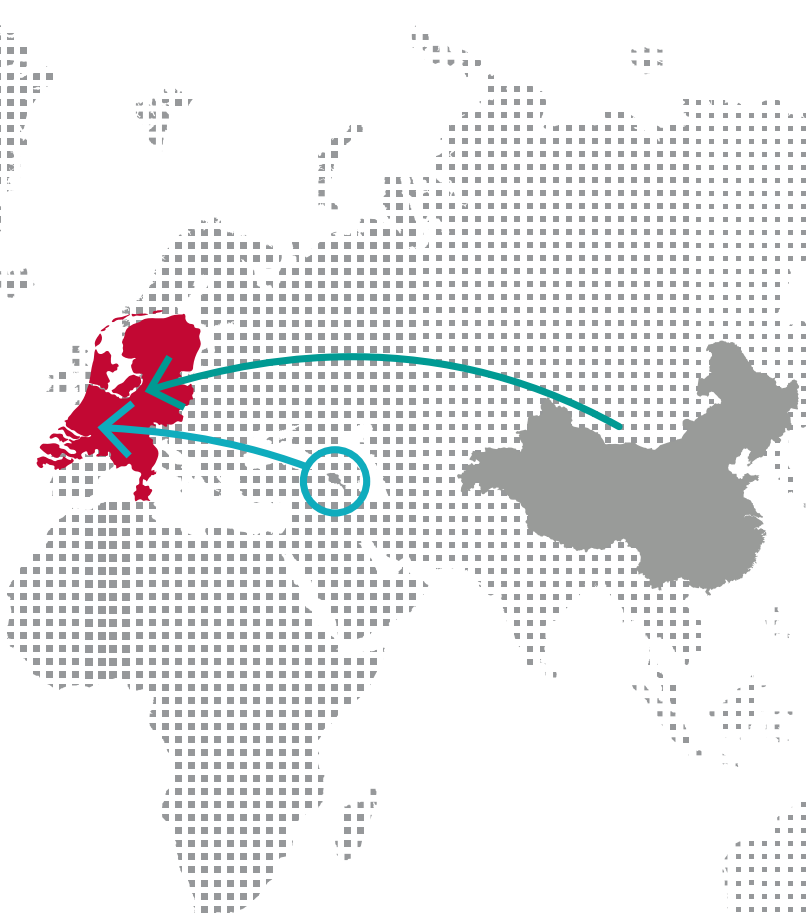
2019-2020				2018-2019			2017-2018		
AARD VOORSTEL	Wetgevend	Niet-wetgevend	TOTAAL	Wetgevend	Niet-wetgevend	TOTAAL	Wetgevend	Niet-wetgevend	TOTAAL
1 Aantal nieuwe voorstellen	2	8	10	11	13	24	17	14	31
2 Waarvan schriftelijk overleg met de regering	2	6	8	11	10	21	12	12	24
3 Waarvan mondeling overleg met de regering	1	0	1	1	0	1	1	1	2
4 Waarvan subsidiariteitsbezwaar	1	0	1	0	0	0	0	0	0
5 Waarvan politiek dialoog met de Europese Commissie	1	2	3	0	2	2	1	1	2
6 Waarvan technische briefing/deskundigenbijeenkomst	0	1	1	2	0	2	0	0	0
7 Waarvan parlementair behandelvoorbehoud	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Bovenstaande tabellen geven een overzicht van alle nieuwe Europese dossiers die in dit parlementair jaar en voorgaand parlementair jaar in behandeling zijn genomen. Dit is slechts een fractie van alle Europese werkzaamheden van de Eerste Kamer, waarbij de lopende behandeling van bestaande dossiers niet is meegenomen.

3. Internationale contacten

De Eerste Kamer is sterk internationaal georiënteerd en hecht veel waarde aan het onderhouden van parlementaire, diplomatieke contacten. Ook het parlementaire jaar 2019-2020 kende bijzondere ontmoetingen, waarvan een deel vanwege de coronamaatregelen online plaatsvond.

Inkomende bezoeken wereld

Armenië

Van 9 tot 11 oktober 2019 ontvingen de Eerste en Tweede Kamer de Voorzitter van het parlement van Armenië, Ararat Mirzoyan. Op het programma stonden onder meer een gesprek met de Voorzitter van de Eerste Kamer, Jan Anthonie Bruijn, en de commissievoorzitter Buitenlandse Zaken van de Tweede Kamer, Pia Dijkstra, waarbij gesproken werd over de bilaterale relatie tussen Nederland en Armenië en de politieke ontwikkelingen in beide landen. Mirzoyan ging ook in gesprek met een bredere delegatie van beide Kamers. [Meer lezen](#)

China

Een delegatie van het Nationaal Volkscongres van China onder leiding van de vicevoorzitter van het Permanent Comité, Ji Bingxuan, werd op 14 november 2019 ontvangen door beide Kamers der Staten-Generaal. In het gebouw van de Tweede Kamer vond een gesprek plaats met de Voorzitter van de Tweede Kamer, Khadija Arib, en de Eerste Ondervoorzitter van de Eerste Kamer, [Jopie Nooren](#). [Meer lezen](#)

Inkomende bezoeken Europa

Polen

Op woensdag 30 oktober 2019 ontvingen de Voorzitters van beide Kamers der Staten-Generaal de President van Polen in het gebouw van de Eerste Kamer. De Poolse President, Andrzej Duda, bezocht de Staten-Generaal in het kader van zijn bezoek aan Nederland, dat voornamelijk in het teken stond van de herdenking van de bevrijding van de stad Breda door de 1ste Poolse Pantserdivisie 75 jaar geleden.

[Meer lezen](#)

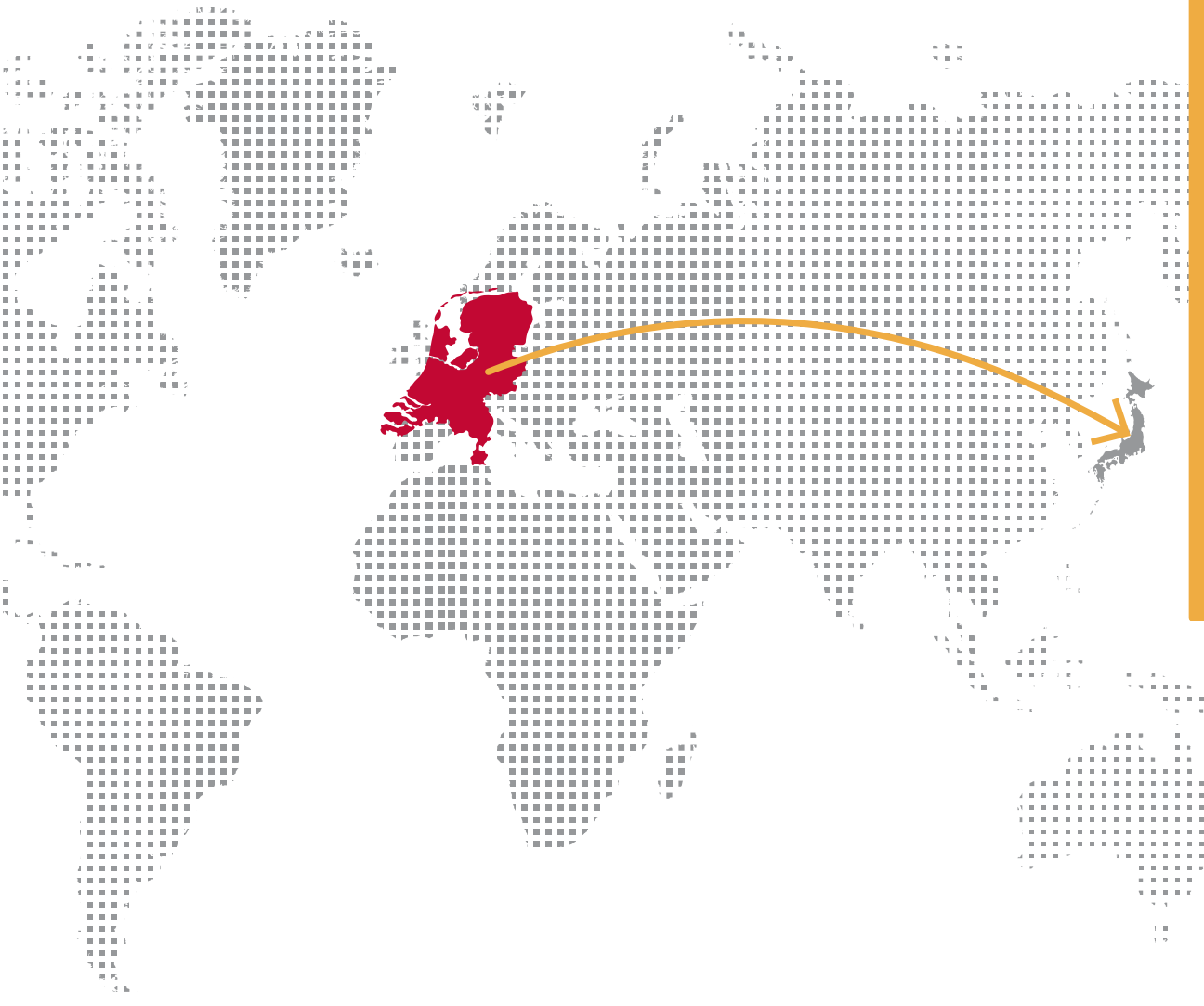
Zweden

Een in maart 2020 gepland bezoek van de Voorzitter van de Zweedse Riksdag, Andreas Norlén, aan de beide Kamers van de Staten-Generaal kon wegens de coronamaatregelen niet doorgaan. Om de goede relaties te onderhouden vond daarom op 1 juli 2020 een gesprek plaats via video-verbinding tussen Eerste Kamervoorzitter Jan Anthonie Bruijn met zijn Zweedse ambtsgeenoot.

[Meer lezen](#)

Uitgaande bezoeken Wereld

Japan

Jan Anthonie Bruijn en Ockje Tellegen, respectievelijk Voorzitter van de Eerste Kamer en Ondervoorzitter van de Tweede Kamer, namen op 4 november 2019 deel aan de 'G20 Speakers' Summit' in Tokio, Japan. De conferentie werd georganiseerd door de Japanse Senaat in samenwerking met de Interparlementaire Unie (IPU) en was bedoeld voor de parlementsvoorzitters van de G20-landen, ook wel aangeduid als de 'P20'. Nederland is geen permanent lid van de G20, maar was door gastland Japan uitgenodigd om in 2020 deel te nemen aan de G20-cyclus en daarmee ook aan de P20. [Meer lezen](#)

Interparlementaire fora Wereld

Marokko: Parlementaire Assemblée OVSE

In oktober 2019 nam Eerste Kamerlid [Farah Karimi](#) deel aan de *Autumn Session* van de Parlementaire Assemblée van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) in Marrakesh. Voor het eerst werd vergaderd in een zogenaamd partnerland voor samenwerking én in Afrika. Mediterrane samenwerking op gebied van aanpak van migratie, terrorisme en klimaatverandering stond centraal. [Meer lezen](#)

Farah Karimi (rechts) bij Parlementaire Assemblée van de OVSE, oktober 2019

Servië: IPU

De najaarszitting van de Interparlementaire Unie (IPU) vond in oktober 2019 plaats in Belgrado. Drie Eerste Kamerleden namen deel: [Joop Atsma](#), [Paulien Geerdink](#) en [Arda Gerkens](#). Gerkens zat als vice-president van de *Standing Committee on Democracy & Human Rights* alle vergaderingen van deze commissie voor. Deze commissie en vervolgens de hele assemblee nam de resolutie *Achieving Universal Health Coverage by 2030: The role of parliaments ensuring the right to health* aan. Op voorstel van de Nederlandse delegatie gaat de volgende resolutie over wereldwijde wetgeving inzake de strijd tegen online seksueel kindermisbruik. [Meer lezen](#)

Jan Anthonie Bruijn houdt een inleiding tijdens de digitale bijeenkomst van parlementsvoorzitters van de IPU, augustus 2020

Digitaal/Zwitserland: IPU

Eerste Kamervoorzitter Jan Anthonie Bruijn sprak 20 augustus 2020 tijdens de tweedaagse conferentie van parlementsvoorzitters, georganiseerd door de Inter-Parliamentary Union (IPU) dat in Genève, Zwitserland, is gevestigd. Deze conferentie werd als gevolg van het coronavirus digitaal gehouden. Bruijn hield een inleiding bij de paneldiscussie *Improving governance by bridging the gap between parliaments and the people*. [Meer lezen](#)

Interparlementaire fora Europa

Finland

Op 6 en 7 oktober 2019 organiseerde het Finse parlement in het kader van het EU-voorzitterschap een interparlementaire conferentie over klimaatverandering in Helsinki, Finland. Namens de Eerste Kamer namen [Arda Gerkens](#) en [Lennart van der Linden](#) deel. [Meer lezen](#)

Arda Gerkens en Lennart van der Linden bij de conferentie over klimaatverandering, oktober 2019

Verenigd Koninkrijk: Parlementaire Assemblée NAVO

Eerste Kamerlid [Alfred Arbouw](#) nam van 11 tot en met 14 oktober 2019 deel aan de jaarvergadering van de NAVO Parlementaire Assemblée, die voor een belangrijk deel in het teken stond van de discussie over *burden sharing* in het bondgenootschap, de strategische spanningen met Rusland en de Turkse inval in Syrië, die daags voor de conferentie plaatsvond. [Meer lezen](#)

Kroatië: GBVB

Van 2 tot 4 maart 2020 vond in de Kroatische hoofdstad Zagreb de halfjaarlijkse conferentie over het Europees Gemeenschappelijk Buitenland- en Veiligheidsbeleid (GBVB) en het Gemeenschappelijk Veiligheids- en Defensiebeleid (GVDB) plaats. De conferentie brengt leden van nationale parlementen van alle EU-lidstaten samen om te spreken over diverse onderwerpen op het gebied van buitenland-, veiligheids- en defensiebeleid. Namens de Eerste Kamer namen [Bastiaan van Apeldoorn](#) (voorzitter commissie BDO) en [Pim van Ballekom](#) (ondervoorzitter commissie BDO) deel aan de conferentie.

Tiny Kox spreekt tijdens de PACE in Straatsburg, oktober 2019

Straatsburg: PACE

- Zes Eerste Kamerleden namen deel aan de viering van het zeventigjarig bestaan van de Raad van Europa in oktober 2019. [Meer lezen](#)
- Eerste Kamervoorzitter Jan Anthonie Bruijn nam op 28 oktober 2019 deel aan de conferentie van parlementsvoorzitters van de Raad van Europa in Straatsburg. [Meer lezen](#)
- Na januari 2020 vergaderde de assemblee van de Raad van Europa alleen nog virtueel als gevolg van de coronacrisis. [Meer lezen](#)

Conferentie van parlementsvoorzitters van de Raad van Europa, oktober 2019

Het Beneluxparlement bijeen in Luxemburg,
december 2019

Luxemburg: Beneluxparlement

Sinds 2020 is [Peter Ester](#) ondervoorzitter van het [Beneluxparlement](#). In juni 2020 is [Carla Moonen](#) voorzitter geworden van de commissie Ruimtelijke Ordening, Milieu en Klimaat. In de periode 2019-2020 nam het Beneluxparlement onder Luxemburgs voorzitterschap drie [aanbevelingen](#) aan over arbeidsmobiliteit in de Benelux, de aanpak van mensenhandel in de virtuele wereld en de Benelux als digitale voorloper in de EU. Vanwege de coronacrisis werd de plenaire sessie in maart doorgeschoven naar juni die in hybride vorm plaats vond, deels fysiek, deels virtueel. De sessie stond in het teken van voetbalveiligheid, coördinatie van politieoptreden, aanpak van racisme en de gevolgen van de coronacrisis voor de voetbalwereld. Ook werd gesproken over de Beneluxsamenwerking in de strijd tegen corona. [Meer lezen](#)

Denemarken: Parlementaire Assemblée OVSE

Op 17 januari 2020 bezocht de Nederlandse delegatie, onder wie Eerste Kamerleden [Farah Karimi](#) en [Gala Veldhoen](#), het hoofdkantoor van de Parlementaire Assemblée van de OVSE in Kopenhagen. Het secretariaat informeerde de delegatie over de activiteiten en de werkwijze van de Assemblée. [Meer lezen](#)

Oostenrijk: Parlementaire Assemblée OVSE

Op 20 en 21 februari 2020 namen Eerste Kamerleden [Farah Karimi](#) en [Boris Dittrich](#) deel aan de jaarlijkse Wintervergadering van de OVSE PA in Wenen. Zij organiseerden daar een goed bezocht *side event* met de Open Dialogue Foundation over het misbruik van internationale juridische rechtshulpverzoeken door autocratische regimes om politieke dissidenten en vluchtelingen op te sporen. [Meer lezen](#)

België: JPSG Europol

In het parlementaire jaar 2019-2020 stonden oorspronkelijk twee bijeenkomsten gepland van de [parlementaire controle-groep Europol \(JPSG\)](#): in september 2019 in Brussel, België en in maart 2020 in Zagreb, Kroatië. Naar aanleiding van de bijeenkomst in september 2019 toonde de Nederlandse delegatie zich kritisch over de werkwijze en geboekte voortgang bij het aanpassen van het *Reglement van Orde JPSG Europol*. De delegatie, met daarin Eerste Kamerleden [Tineke Huizinga-Heringa](#) en [Gala Veldhoen](#), heeft bewerkstelligd dat een werkgroep wordt ingesteld waarin noodzakelijke aanpassingen verder worden voorbereid. Deze werkgroep zou worden ingesteld in Kroatië. Die plenaire bijeenkomst is echter geannuleerd vanwege de coronapandemie. De instelling van de werkgroep wordt geagendeerd voor de eerstvolgende bijeenkomst. [Meer lezen](#)

Gala Veldhoen (2e van links) en Tineke
Huizinga-Heringa (2e van rechts) bij de
bijeenkomst van de JPSG, september 2019

België: Europese parlementaire week

Op 18 en 19 februari 2020 kwamen leden van het Europees Parlement en de nationale parlementen van de Europese lidstaten in Brussel bijeen voor deelname aan de parlementaire week. Vanuit de Eerste Kamer was een afgevaardigde vanuit de vaste commissie voor Financiën aanwezig. De week bestond uit een conferentie over het Europees Semester en een conferentie over stabiliteit, economische coördinatie en bestuur in de Europese Unie ([SECG](#)). De bijeenkomsten werden georganiseerd door het Europees Parlement en het parlement van Kroatië, de lidstaat die het Europese voorzitterschap bekleedde. [Meer lezen](#)

*Henk Otten (midden), Martin van Rooijen
(2e van rechts) en Joris Backer (niet op de foto)
bij de SECG-conferentie, september 2019*

Finland: SECG

Op 30 september 2019 namen Eerste Kamerleden [Joris Backer](#), [Henk Otten](#) en [Martin van Rooijen](#), allen lid van de vaste commissie voor Financiën, deel aan de interparlementaire conferentie inzake stabiliteit, economische coördinatie en bestuur in de EU (Stability, Economic Coordination and Governance , [SECG](#)). Het Europees Parlement organiseerde deze bijeenkomst samen met het parlement van de voorzittende EU-lidstaat, Finland. [Meer lezen](#)

III. Communicatie en voorlichting

Door de uitbraak van het coronavirus en de daarmee samenhangende maatregelen konden in het parlementaire jaar 2019-2020 veel geplande activiteiten geen doorgang vinden. Zo werden provinciebezoeken afgelast, vond Open Monumentendag 2020 online plaats en konden vanaf maart scholieren en andere geïnteresseerden de Eerste Kamer niet bezoeken. Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de activiteiten die plaatsvonden in de periode tussen september 2019 en maart 2020 en in aangepaste vorm tussen maart en september 2020.

1. Onderwijs

Derde Kamer

De leerkrachten van het basisonderwijs hebben ook in 2019 het Derde Kamerproject, een lesprogramma voor groep 7 en 8 over politiek en democratie weten te vinden. Duizenden lespakketten, de oranje en blauwe koffertjes, werden besteld. De acht bijbehorende filmpjes die de basisinformatie per les overbrengen, werden nog veel beter bekeken.

Op vrijdag 15 november 2019 is in de plenaire vergaderzaal van de Eerste Kamer voor de zestiende keer het finale-debat van de Derde Kamer gehouden. Dit is een gezamenlijk initiatief van de Eerste en Tweede Kamer en ProDemos voor groepen 7 en 8 in het basisonderwijs. De Voorzitter van de Eerste Kamer, Jan Anthonie Bruijn, leidde het debat. Voor de ondersteuning van de fracties werkten Eerste en Tweede Kamerleden mee, net als ambtelijke medewerkers van de beide Kamers.

Docentendag Maatschappijleer

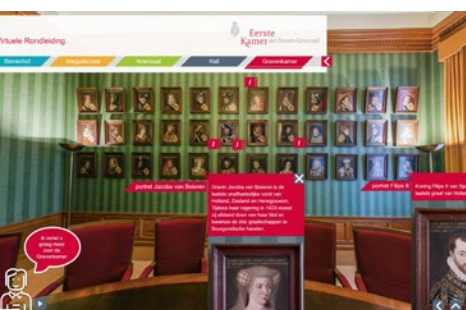
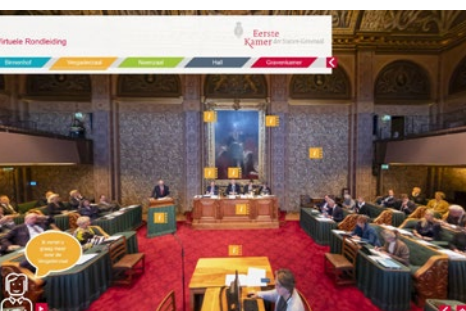
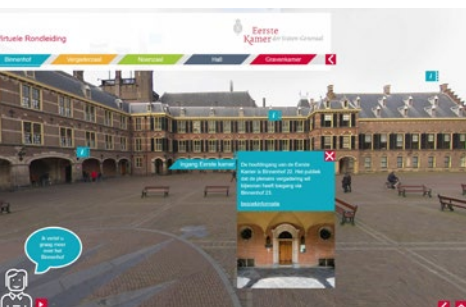
Jaarlijks organiseert ProDemos samen met de Nederlandse Vereniging van Leraren Maatschappijleer een docentendag. Op vrijdag 14 februari vond de editie van 2020 plaats. In totaal namen meer dan 400 docenten deel aan verschillende workshops, lezingen en excursies. In de Eerste Kamer kreeg een aantal van hen een workshop over het werk van de Eerste Kamer. De workshop werd gegeven door de Griffier en de persvoorlichter.

Digitaal lesmateriaal

Sinds het voorjaar van 2020 is het lesmateriaal van de Derde Kamer ook digitaal beschikbaar. Leerlingen kunnen individueel, thuis of in de klas de handboekjes doornemen en opdrachten maken. Het lesprogramma van de Derde Kamer staat in het teken van de 'Week van de politiek'. In deze week valt Prinsjesdag (de derde dinsdag van september). Een belangrijke dag voor de Nederlandse politiek, want het betekent het begin van het nieuwe parlementaire jaar.

De 'Week van de politiek' vormt een goede aanleiding om in de klas aandacht te besteden aan politiek en democratie. Wat doen de Eerste Kamer en de Tweede Kamer? Wie mogen er stemmen? En wie is de baas van Nederland? Doel is dat leerlingen hierop antwoord vinden met behulp van de filmpjes en de website www.derdekamer.nl en de vragen beantwoorden in het Handboekje Politiek. Ook is er een debatspel, waarin leerlingen leren met elkaar in debat te gaan.

Virtuele rondleiding

2. Eerste Kamer online

Voor de Eerste Kamer waren de website en de sociale media al heel belangrijk en in maart 2020 is het belang van die online aanwezigheid alleen maar groter geworden.

Livestreams

De Eerste Kamer streamt al geruime tijd de plenaire vergaderingen via de eigen website, evenals deskundigenbijeenkomsten en mondelinge overleggen (MO's). Vanaf maart 2020 heeft de zichtbaarheid van de Eerste Kamer via deze livestreams een enorme vlucht genomen. De publieke tribune was gesloten, maar online trokken de debatten veel kijkers, evenals de deskundigenbijeenkomsten en MO's.

Virtuele rondleiding

Het gebouw van de Eerste Kamer was vanaf maart 2020 dan wel gesloten voor publiek, het bleef toegankelijk met een virtuele rondleiding door het gebouw die in april beschikbaar kwam. De historische vergaderzaal, de Noenzaal, de Hall en de Gravenkammer worden door middel van 360 graden foto's getoond.

Aan de hand van informatieblokjes komt de bezoeker meer te weten over de ruimtes, de kunst én over het werk van de Eerste Kamer. Met de virtuele rondleiding kan de bezoeker zelf bepalen wat hij/zij wil bekijken en in welke volgorde. Ook bestaat de mogelijkheid om rondgeleid te worden door virtuele rondleider Mathijs, die het verhaal van de verschillende vertrekken vertelt en een toelichting geeft op de vele interessante details.

De rondleiding start op het Binnenhof.

Sociale media

De Eerste Kamer is al enige tijd actief op sociale media. Sinds 2007 heeft de Kamer een YouTube-account waar onder andere voorlichtingsfilms en integrale videoverslagen van deskundigenbijeenkomsten terug te zien zijn. In 2009 werd de Eerste Kamer actief op Twitter en in 2018 op Instagram. Naast nieuwsberichten over het werk van de Eerste Kamer en de Kamerleden worden de sociale mediakanalen ook gebruikt voor achtergrondinformatie. Ook op LinkedIn is de Eerste Kamer te vinden. Op dat kanaal gaat het vooral om vacatures en personele wisselingen.

*Prinsjesfotoprijs 2020:
de winnende foto van Dirk Hol*

3. Publieksevenementen

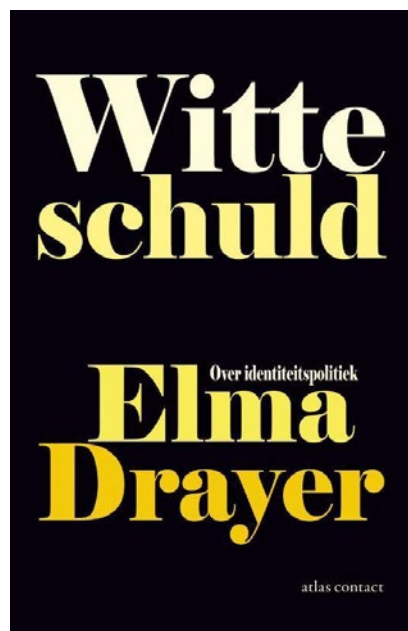
Deelname aan publieke evenementen draagt ook bij aan de zichtbaarheid van de Eerste Kamer. In het parlementaire jaar 2019-2020 gebeurde dit slechts eenmaal vanwege de maatregelen die zijn genomen om de verspreiding van het coronavirus tegen te gaan.

Prinsjesfotoprijs en Prinsjesboekenprijs 2020

Vrijdag 11 september zijn in de plenaire zaal van de Eerste Kamer in het kader van het jaarlijkse Prinsjesfestival de Prinsjesfotoprijs en de Prinsjesboekenprijs uitgereikt door Eerste Kamervoorzitter Jan Anthonie Bruijn. Het Prinsjesfestival wordt jaarlijks georganiseerd op en rond het Binnenhof ter omlijsting van Prinsjesdag. Vanwege de coronamaatregelen bevatte het Prinsjesfestival dit jaar minder evenementen dan gebruikelijk.

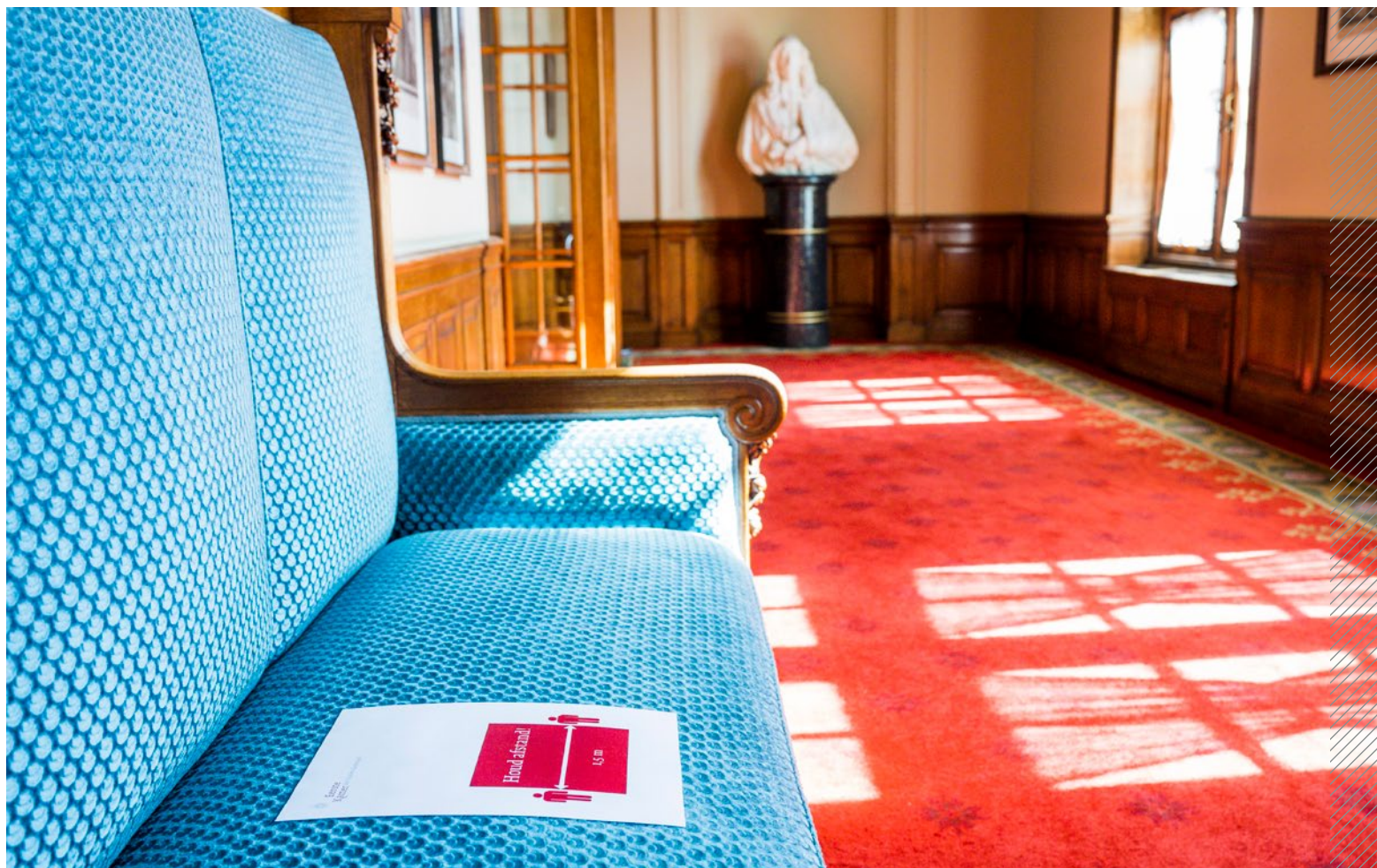
Open Monumentendag 2020

Zaterdag 12 en zondag 13 september 2020 vond een alternatieve Open Monumentendag plaats. In verband met de maatregelen rond het coronavirus organiseerde de gemeente Den Haag een digitale Open Monumentendag VR 2020. Een groot aantal monumenten in Den Haag, waaronder het gebouw van de Eerste Kamer, was digitaal te bezichtigen via www.monumentenzorgdenhaag.nl.

*Prinsjesboekenprijs 2020:
het winnende boek van Elma Drayer*

IV. Bijlagen

1. *Samenstelling fracties*

Samenstelling fracties

september 2019 – september 2020

Samenstelling fracties september 2019 – september 2020

VVD (12 zetels)

Adriaansens, mr. drs. M.A.M.

Arbouw, A.L.E.

Ballekom, W.T. van (penningmeester)

Blécourt-Wouterse, mr. M.A. de

Bruijn, prof. dr. J.A. (Voorzitter Eerste Kamer)

Bruijn-Wezeman, R.G. de

Burg, E. van der

Geerdink, drs. P.W.

Jorritsma-Lebbink, A. (fractievoorzitter)

Klip-Martin, drs. T. (vice-fractievoorzitter)

Meijer, drs. H.J.

Wever, drs. R. (fractiesecretaris)

FVD (9/10 zetels)

Beukering, Bgen (b.d.), drs. A.J.A.

Cliteur, prof. dr. P.B. (fractievoorzitter tot 1 september 2020)

Dessing, J.

Frentrop, dr. P.M.L. (fractievoorzitter sinds 1 september 2020)

Hermans, drs. O.J. (sinds 18 februari 2020)

Linden MSc, L.P. van der

Nanninga, A.

Pareren, J. van (fractiesecretaris en penningmeester)

Pouw-Verweij, N.J.F.

Wely, L.F.A.M. van

CDA (9 zetels)

Atsma, J.J.

Doornhof, mr. drs. H.

Essers, prof. dr. P.H.J.

Kesteren, mr. N.J.J. van (vice-fractievoorzitter)

Knapen, dr. H.P.M. (fractievoorzitter)

Oomen-Ruijten, M.G.H.C. (penningmeester)

Prins-Modderaar, G. (fractiesecretaris)

Rietkerk, drs. Th. W.

Rombouts, mr. dr. A.G.J.M.

GroenLinks (8 zetels)

Boer, mr. drs. M.M. de

Ganzevoort, prof. dr. R.R. (vice-fractievoorzitter)

Gulp, drs. R. van

Karimi, F. (vice-fractievoorzitter, fractiesecretaris)

Kluit, drs. S. (penningmeester)

Rosenmöller, P. (fractievoorzitter)

Veldhoen, mr. G.V.M.

Vendrik, C.C.M.

D66 (7 zetels)

Backer, jhr. mr. J.P. (vice-fractievoorzitter)

Bredenoord, prof. dr. A.L. (fractievoorzitter)

Dittrich, mr. B.O.

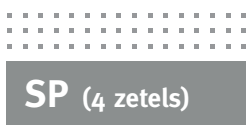
Huffelen, drs. A.C. van (tot 29 januari 2020)

Moonen, ir. ing. C.

Vos, dr. M.L.
(fractievoorzitter)

Verkerk, M.J.
(penningmeester)

Pijlman, drs. H.J.

Recourt, mr. J.

Apeldoorn, dr. E.B. van

Baay-Timmerman, mr. M.H.H.
(vice-fractievoorzitter, fractiesecretaris en penningmeester)

Stienen MA, drs. C.P.W.J.

Gerkens, A.M.V.
(Tweede Ondervoorzitter Eerste Kamer, vice-fractievoorzitter)

Koffeman, drs. N.K.
(fractievoorzitter)

Rooijen, drs. M.J. van
(fractievoorzitter)

Voort MSc, prof.dr. P.H.J. van der
(sinds 4 februari 2020)

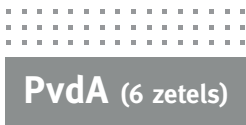
Bezaan, mr. I.A.

Janssen, mr. R.A.
(fractiesecretaris en penningmeester)

Nicolai, prof. mr. P.
(penningmeester)

Faber-van de Klashorst, M.H.M.
(fractievoorzitter)

Kox, M.J.M.
(fractievoorzitter)

Teunissen, drs. Ch.
(fractiesecretaris)

Dijk, mr. D.J.H. van
(vice-fractievoorzitter, fractiesecretaris en penningmeester)

Crone, drs. F.J.M.

Hatten, A.W.J.A. van
(fractiesecretaris)

Schalk, P.
(fractievoorzitter)

Koole, prof. dr. R.A.

Kesteren, A.J.M. van

Bikker, mr. M.H.
(fractievoorzitter)

Otten, mr. drs. H.
(fractievoorzitter)

Nooren, drs. J.E.A.M.
(Eerste Ondervoorzitter Eerste Kamer, fractiesecretaris)

Strien, ir. drs. G.A. van
(vice-fractievoorzitter)

Ester, dr. P.
(vice-fractievoorzitter)

Rookmaker, drs. D.
(tot 9 februari 2020)

Gerbrandy, G.
(fractievoorzitter)

Sent, prof. dr. E.M.
(vice-fractievoorzitter)

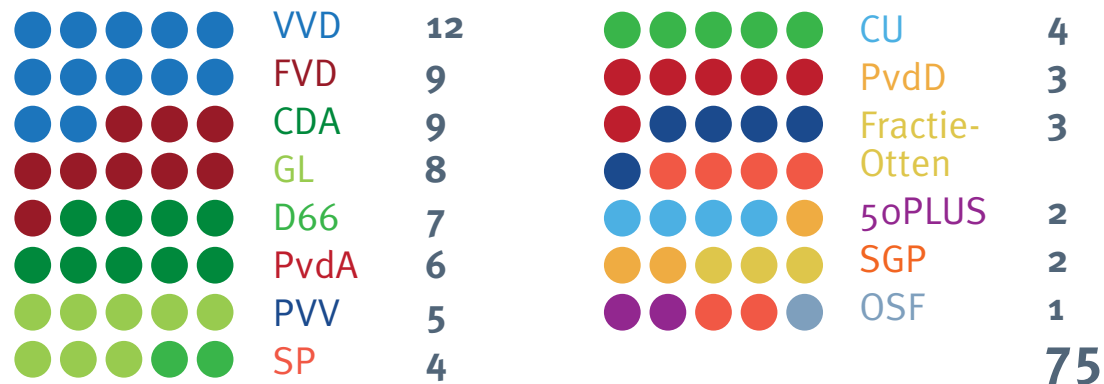
Huizinga-Heringa, J.C.
(fractiesecretaris)

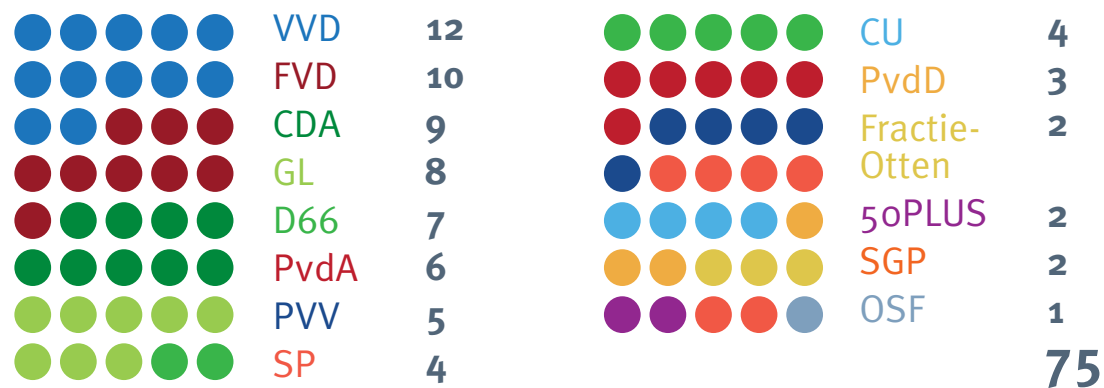
Vries, J.W.E. de
(vice-fractievoorzitter en fractiesecretaris)

Zetelverdeling 2019-2020

Zetelverdeling tot 9 februari 2020

Zetelverdeling sinds 18 februari 2020

2. *Commissies*

Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat/Algemene Zaken en Huis van de Koning (BiZa/AZ)

Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking (BDO)

Economische Zaken en Klimaat/Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (EZK/LNV)

Europese Zaken (EUZA)

Financiën (FIN)

Immigratie & Asiel/IBZ-Raad (I&A/IBZ)

Infrastructuur, Waterstaat en Omgeving (IWO)

Justitie en Veiligheid (J&V)

Koninkrijksrelaties (KOREL)

Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW)

Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW)

Verzoekschriften

Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS)

3. *De organisatie van de Eerste Kamer*

Om het werk van de Eerste Kamer in goede banen te leiden, kent de Kamer feitelijk twee soorten organisaties: een politieke en een ambtelijke. De politieke organisatie bestaat uit de plenaire vergadering, de Kamercommissies, de Huishoudelijke Commissie, het College van Senioren, en de fracties.

De ambtelijke organisatie (de griffie) ondersteunt het werk van de Eerste Kamerleden. Aan het hoofd van de griffie staat de Griffier die leiding geeft aan de inhoudelijke, organisatorische en facilitaire ondersteuning van alle Leden.

3.1 *Politieke organisatie*

Plenaire vergadering

In de plenaire vergadering wordt gesproken en gestemd over wetsvoorstellen nadat de behandeling daarvan eerst schriftelijk is voorbereid door een commissie.

Commissies

De Eerste Kamer kent vaste commissies en bijzondere commissies. Als werkterrein hebben ze het beleidsterrein van een bepaald ministerie of een onderdeel ervan. Zo heeft elk ministerie minstens één vaste commissie. In vaste commissies zitten één of meer leden uit elke fractie. De voornaamste taak van een commissie is de schriftelijke en/of mondelinge voorbereiding van wetsvoorstellen met de verantwoordelijke bewindslieden.

Huishoudelijke Commissie

De Kamervoorzitter en de ondervoorzitters vormen samen de Huishoudelijke Commissie. Zij stelt bepaalde ambtenaren van de Kamer aan en stelt de taken en instructies van de Griffier en de plaatsvervangende griffiers vast. De commissie houdt ook toezicht op de aansturing van de ambtelijke organisatie door de Griffier. Tot slot stelt de Huishoudelijke Commissie de conceptbegroting op voor de uitgaven van de Eerste Kamer (de zogenaamde 'raming') en de verantwoording.

College van Senioren

De Kamervoorzitter wordt bijgestaan door het College van Senioren. Dit college bestaat naast de Voorzitter uit de fractievoorzitters en ondervoorzitters van de Kamer. Het college adviseert de Kamervoorzitter gevraagd en ongevraagd over besluiten die hij op basis van het Reglement van Orde neemt. Een belangrijke taak van het college is de advisering van de Kamervoorzitter over de agenda van de plenaire vergadering.

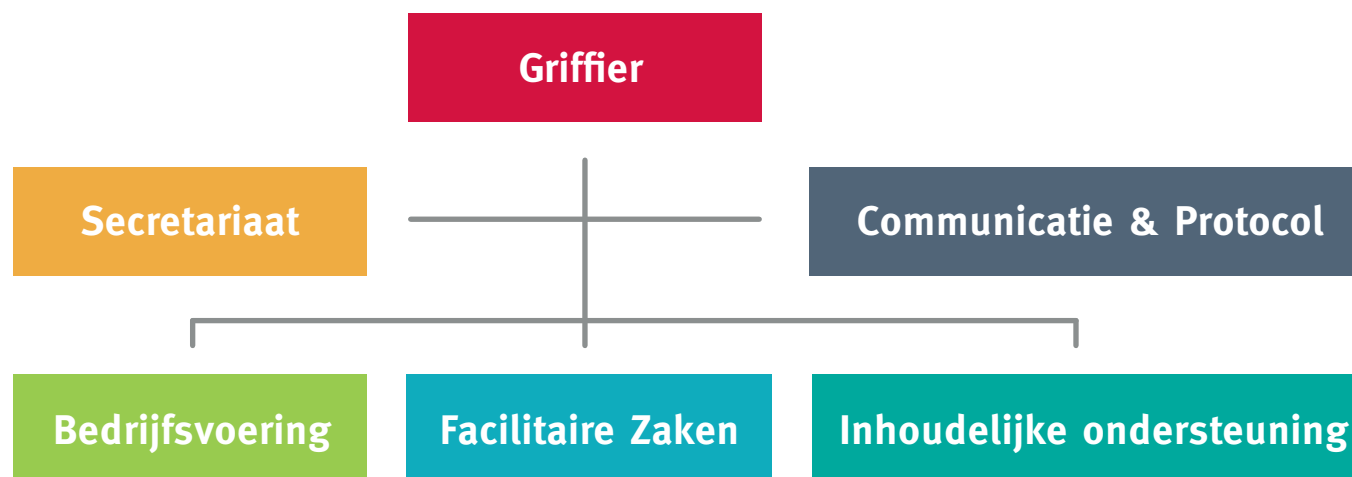
Fracties

Een groep personen die via de kandidatenlijst van één partij is verkozen, wordt aangeduid als fractie. Fracties worden politiek geleid door een fractievoorzitter. In de fractievergadering bepalen fracties welk standpunt zij zullen innemen met betrekking tot de onderwerpen die op de agenda van de plenaire en commissievergaderingen staan. In grotere fracties worden de werkzaamheden meestal onderling verdeeld. Per beleidsterrein bereiden één of meerdere woordvoerders de behandeling van wetsvoorstellen voor en voeren zij het woord bij de plenaire behandeling.

3.2 Ambtelijke organisatie

De griffie is de ambtelijke organisatie die de Eerste Kamer bij de uitvoering van haar (grond)wettelijke taken ondersteunt. Na een zogenoemd doorontwikkelingstraject is op 1 september 2020 de organisatie van de griffie op een aantal onderdelen aangepast. De nieuwe indeling is gericht op het creëren van een flexibele en wendbare professionele organisatie, met ruimte voor een evenwichtige balans tussen het werk en de privésituatie van griffiemedewerkers en met tijd voor opleidingen en persoonlijke ontwikkeling.

Tot 1 september 2020 zag de organisatie van de griffie er als volgt uit:

Sinds 1 september 2020 bestaat de griffie uit twee directies: de directie Inhoud en de directie Organisatie.

Directie Inhoud

De directie Inhoud levert de inhoudelijke ondersteuning aan de vaste en bijzondere Kamercommissies en aan de Voorzitter en de leden van de Eerste Kamer. De afdeling bereidt de plenaire vergadering, commissievergaderingen en een aantal andere gremia voor, zorgt voor verslaglegging en voor uitvoering van genomen besluiten. Ook ondersteunt zij de voorbereiding van de behandeling van wetsvoorstellen en de correspondentie met de regering.

Directie Organisatie

Alle taken op het gebied van de bedrijfsvoering, communicatie en protocol van de Eerste Kamer zijn in deze afdeling geconcentreerd. Dit betreft de taakvelden van het secretariaat van de Voorzitter en Griffier en de raadadviseur van de Griffier, alle (buitenlandse) protocollaire aangelegenheden en communicatie, veiligheid en huisvesting, de financieel-economische aangelegenheden inclusief inkoop, personeel en organisatie, informatievoorziening en ICT, postregistratie en archivering, de receptietaken, de huishoudelijke dienst, facilitaire zaken, de bodedienst, de chauffeurstaak en adviserende en ondersteunende werkzaamheden bedrijfsvoering breed.

Organogram

De vaste formatie van de ambtelijke organisatie heeft op 1 augustus 2020 een omvang van 54,33 fte.

Formatieopbouw	Aantal formatieplaatsen
Griffier	1
Secretariaat	2
C&P	4,5
Inhoudelijke Ondersteuning	23,83
Bedrijfsvoering	23
Totale formatie	54,33

Personeelsbezetting/aantal fulltime en parttime/leeftijdsopbouw en aantal mannen/vrouwen

Op 1 augustus 2020 bestaat de gemiddelde bezetting uit 51,88 fte's en zijn er in totaal 55 medewerkers werkzaam bij de ambtelijke organisatie. Van hen werken 16 medewerkers parttime.

De leeftijdsopbouw en verdeling m/v ziet er als volgt uit:

Leeftijdsklassen	Man	Vrouw
21 t/m 25	0	0
26 t/m 30	1	1
31 t/m 35	3	4
36 t/m 40	4	1
41 t/m 45	2	4
46 t/m 50	3	3
51 t/m 55	4	2
56 t/m 60	6	3
>60	4	10
Totaal	27	28

4. Kosten wetgeving en controle Eerste Kamer

De verplichtingen, uitgaven en ontvangsten (in 3 1000)					
	2015	2016	2017	2018	2019
1. Verplichtingen	11017	11771	10892	14424	12635
Uitgaven – totaal	11017	11771	10892	12707	12635
01. Apparaat	7086	8317	7366	9035	8883
02. Vergoedingen Voorzitter en leden Eerste Kamer	3368	3360	3439	3590	3639
03. Verenigde Vergadering	563	94	87	82	113
Ontvangsten	213	198	169	193	217

De Eerste Kamer legt de begroting van de kosten voor haar functioneren vast in de zogeheten ‘raming’. Deze wordt opgesteld onder verantwoordelijkheid van de Huishoudelijke Commissie. De schriftelijke voorbereiding vindt plaats door de Eerste Kamercommissie voor Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat/Algemene Zaken en Huis van de Koning (BiZa/AZ). De Eerste Kamer stelt de raming in een openbare vergadering vast en zendt de raming naar de regering ter opneming in de begroting voor de Staten-Generaal. De raming voor het jaar 2021 is op 2 juni 2020 als hamerstuk in de Eerste Kamer aanvaard.

Buiten de raming van de Eerste Kamer vallen de kosten van interparlementaire activiteiten in het kader van parlementaire assemblees. Daarvoor kent de begrotingsstaat Staten-Generaal een afzonderlijk artikel.

Voor meer informatie: <http://www.eerstekamer.nl/begrip/raming>

Colofon

Dit is een uitgave van de
Eerste Kamer der Staten-Generaal

Ontwerp en vormgeving
Corps ontwerpers, Den Haag
www.corps.com

Fotografie
Hans Kouwenhoven/Jeroen van der Meyde/
Eerste Kamer, behalve:

- p. 48 – Japan: ©House of Councillors,
National Diet of Japan
- p. 50 – PACE/Kox: ©Council of Europe/
Candice Imbert
- p. 50 – PACE/Parlementsvoorzitters:
©Council of Europe/Sandro Weltin
- p. 58 – Prinsjesfotoprijs: ©Dirk Hol
- p. 58 – Prinsjesboekenprijs:
©Uitgeverij Atlas Contact

Eerste Kamer der Staten-Generaal

Postbus 20017, 2500 EA Den Haag
Binnenhof 22, 2513 AA Den Haag

telefoon 070 312 92 00

internet www.eerstekamer.nl
www.europapoort.nl
www.staten-generaal.nl
e-mail postbus@eerstekamer.nl
twitter [@EersteKamer](https://twitter.com/EersteKamer)
instagram [@EersteKamer](https://www.instagram.com/EersteKamer)